

OPISKELIJA OMAN
ELÄMÄNSÄ OHJAAJANA –
SUJUVAT JA
SAAVUTETTAVAT
OHJAUSPROSESSIT
SUURESSA LUKIOSSA

Sisu-hankkeen käsikirja

Hanketyössä kehitettyjä malleja ja työkaluja lukion ohjauksen tueksi

Käsikirjan sisällysluettelo

JOHDANTO	3
OHJAUS SUURESSA LUKIOSSA	4
OHJAUSPROSESSIT JA ROOLIT SELKEIKSI (LAHTI).....	5
SYNKRONOIDUT OHJAUKSEN VUOSIKELLOT (LAHTI).....	5
OPISKELIJAN OHJAUSPOLKU THINGLINK – TOTEUTUKSENA (JYVÄSKYLÄ).....	6
OPISKELIJAN TIETOPANKKI THINGLINK – TOTEUTUKSENA (KUOPIO)	6
IB-LINJAN OPINTO-OHJAUSPOLKU (JYVÄSKYLÄ)	7
OHJAUKSEN LAADUN JA SAAVUTETTAVUUDEN ARVIOINTI JA EDISTÄMINEN	8
OHJAUKSEN LAATUKYSELYPATTERISTO (KUOPIO).....	9
OHJAUKSEN LAATUKYSELYT GRADIA-LUKIOISSA (JYVÄSKYLÄ)	9
TEKOÄLYPERUSTAINEN LAATUTUTKIMUS (JYVÄSKYLÄ)	10
OPOBOT JA OPOCHAT (KUOPIO)	12
POP UP OPO (LAHTI)	12
KIELELLINEN JA SOSIAALINEN SAAVUTETTAVUUS KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖSSÄ (LAHTI)	13
HOPS-PROSESSI	15
OPINTOJEN SUUNNITTELUN PROSESSI, OPISKELIJAN NÄKÖKULMA (JYVÄSKYLÄ)	16
HOPS-LOMAKKEIDEN UUDISTAMINEN	16
OSAAMISEN TUNNUSTAMISEN OHJEISTON LAATIMINEN	17
IB-LINJAN OPINTOSUUNNITTELULOMAKKEIDEN KEHITTÄMINEN (JYVÄSKYLÄ)	18
TEKOÄLYN HYÖDYNTÄMINEN OHJAUKSEN TUKENA (JYVÄSKYLÄ).....	18
NIVELVAIHE JA TUVA	20
TIETOPAKETTI PERUSOPETUKSEN OPPILAILLE JA HEIDÄN HUOLTAJILLEEN (KUOPIO).....	21
TIEDONSIIRTO SUJUVAKSI (LAHTI)	21
TIEDONSIIRTO SUJUVAKSI (KUOPIO)	22
TIEDONSIIRRON PROSESSI (JYVÄSKYLÄ).....	23
YHTEISTYÖPÄIVÄ - TUEN MAHDOLLISUUDET PERUSOPETUKSEN JÄLKEISISSÄ OPINNOISSA (JYVÄSKYLÄ)	24
VIESTINTÄ LUKIOON VALITULLE (JYVÄSKYLÄ).....	25
TUVA:N JA LUKION YHTEISTYÖ (JYVÄSKYLÄ).....	25

TUVA:N JA LUKION YHTEISTYÖ (KUOPIO)	26
YKSILÖLLISEN JA OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEEN LIITTYVIEN TUKITOIMIEN SIIRTYMINEN LUKIOSTA KORKEAKOULUUN (KUOPIO).....	27
TUEN TARPEEN TUNNISTAMINEN JA TUKITOIMET	28
WILMAN PROFIILISIVUN KEHITTÄMINEN (LAHTI JA JYVÄSKYLÄ)	29
LÄHTÖTASOTESTIT JA OPPIMISEN TUKI (JYVÄSKYLÄ).....	29
ÄI/S2-OPPIMÄÄRÄÄN OHJAAMINEN (JYVÄSKYLÄ).....	30
TEKOÄLYÄ HYÖDYNTÄVÄ OPINTOJEN SEURANTAJÄRJESTELMÄ (KUOPIO).....	31
POWERBI -TYÖKALUN HYÖDYNTÄMINEN OPINTOJEN ETENEMISEN SEURANNASSA (JYVÄSKYLÄ)....	31
TEHOSTETTU OPINTO-OHJAUS LUKIOSSA (KUOPIO)	32
LUKIOLAISTEN TUKIPAJA-TOIMINNAN (LUPA) SUUNNITTELU (KUOPIO).....	33
LUKIOLAISTEN YLEISEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN KOULUN ARJESSA (KUOPIO)	33
KOKO KOULU OHJAA - AINEENOPETTAJIEN ROOLI NÄKYVÄKSI (KUOPIO).....	34
JATKO-OPINTOIHIN OHJAUS LUKIOAIKANA JA VALMISTUMISEN JÄLKEEN.....	36
JATKO-OHJAUSMALLI	37
JATKO-OHJAUSPÄIVÄ IB-OPISKELIJOILLE (LAHTI).....	38
JÄLKIOHJAUSKIRJE VALMISTUNEILLE (LAHTI).....	39
VALMISTUNEIDEN OPISKELIJOIDEN JATKO-OHJAUSKONSEPTI (JYVÄSKYLÄ)	39
JATKO-OHJAUSTA VALMISTUNEILLE (KUOPIO)	40
LOPUKSI	41

Sisu-hankkeen käsikirja

Toimitus: Laura Sallinen, Pauliina Pöntinen, Jussi Lounassalo ja Sisu-hankkeen kehittäjäopettajat

Taitto: Jussi Lounassalo

Kuvat: Gradia / Pexels.com

Rahoittajat: OPH ja hankkeen toteuttajaorganisaatiot

Johdanto

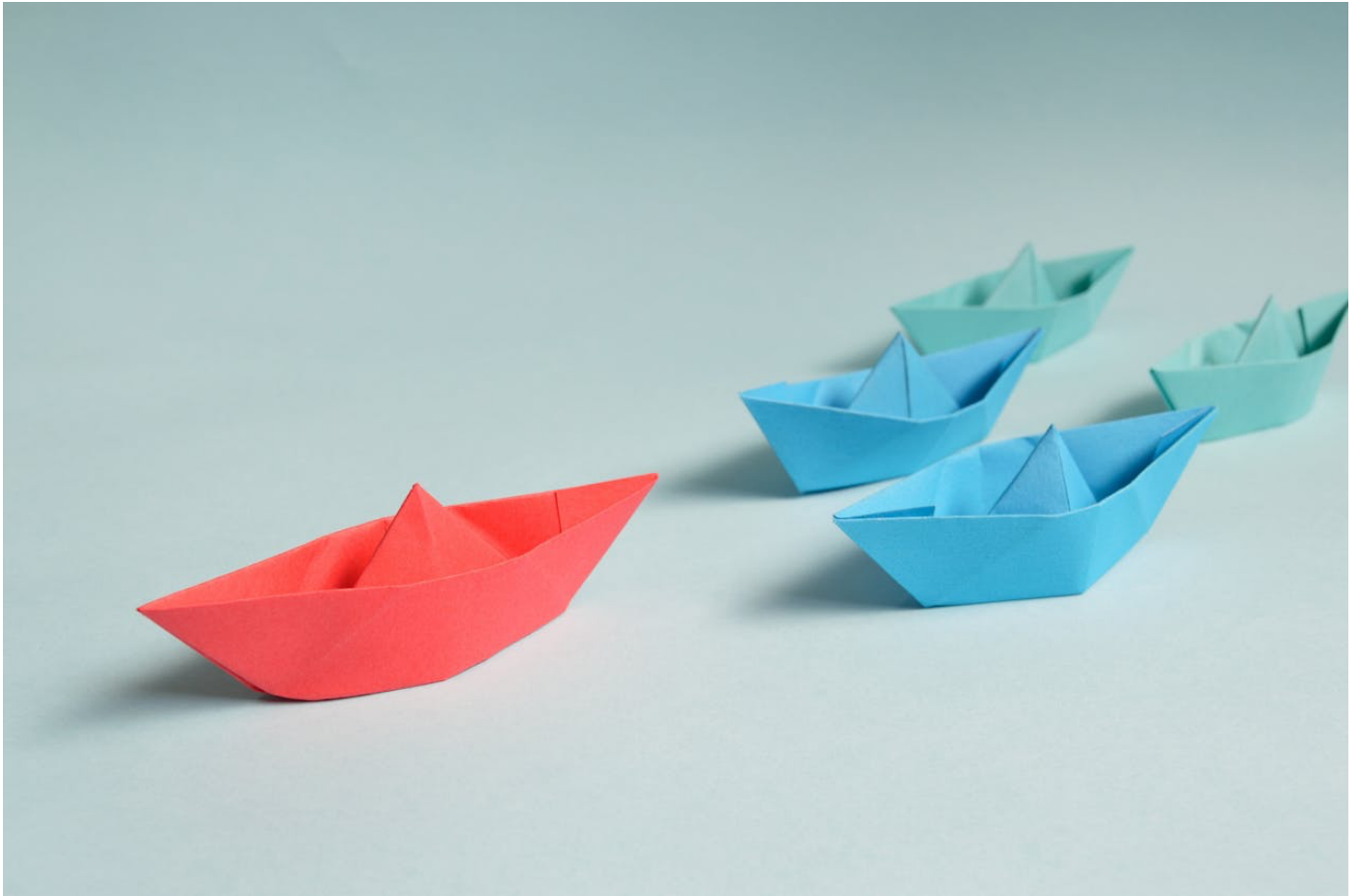
Suomalaisessa opinto-ohjauksessa tehdään hienoa, laadukasta ja vaikuttavaa työtä. Kehitystyö on usein paikallista, alansa huippuammattilaisten tekemää ja lähialueen lukiolaisia palvelevaa kehittämistä. Tämän Sisu-hankkeen käsikirjan tarkoitus on levittää Opetushallituksen ja toteuttajaorganisaatioiden rahoittaman Opiskelija oman elämänsä ohjaajana – Sujuvat ja saavutettavat ohjausprosessit suuressa lukiossa -hankkeen parissa tehdyn kehittämistyön tuloksia hyödynnettäväksi valtakunnallisesti suomalaisen opinto-ohjauksen kehittämiseksi.

Kehittämistyön keskipiste on itseensä luottava ja omaa ja yhteistä tulevaisuutta rakentava opiskelija. Hankkeemme pitkä nimi lyhentyikin pian arkikielessä kuvaamaan toiminnan tavoitetta tiiviissä muodossa: Sinun suunnitelmasi, eli Sisu. Hankkeessa ovat olleet mukana Jyväskylän koulutuskuntayhtymän Gradian lukiot, Kuopion lukiotoimi ja Lahden lukiotoimi.

Hankkeen päätavoitteena oli kuvata opiskelijan ohjauksen polku alkaen sujuvasta siirtymästä lukioon ja jatkuen aina jatko-opintoihin asti sekä luoda suuren lukion ohjauksen toimintamalli ja siihen liittyvät prosessit. Tavoitteena oli tarkastella kriittisesti olemassa olevia toimintamalleja ja puuttua niissä ilmenneisiin kipukohtiin. Tällaisia olivat mm. nivelvaihe ja siinä tapahtuvat tiedonsiirto, erityistä tukea tarvitsevien nuorten ohjaus, ohjauksen saavutettavuus sekä lukiosta valmistuneiden ohjaus (jälkiohjaus). Kehittämisen kohteena olivat myös HOPS-prosessi sekä jatko-opintoihin ohjaus koko koulun yhteisenä toimintana. Ohjaustyön tueksi ja opiskelijan aktiivista roolia edistämään kehitettiin myös sekä täysin uusia että olemassa olevista työkaluista paranneltuja digitaalisia ratkaisuja. Hankkeen tavoitteena oli myös koko kouluyhteisön ohjausosaamisen lisääminen, mikä toteutuikin koulutusten sekä aineryhmäyhteistyön kautta.

Vaikka hankkeen tuotoksia on esitelty melko laajasti mm. OPH:n tilaisuuksissa ja julkaisuissa, Hämeenlinnan Opopäivillä keväällä 2023 sekä hankkeen loppuwebinaarissa, halusimme koota keskeisimmät kehittämistyön tulokset käsikirjaan, josta ne ovat helposti tarkasteltavissa. Käsikirja tarjoaa yleiskatsauksen hyödyllisiksi katsottuihin konsepteihin ja kehitystyön tuloksiin, sisältäen tiiviitä esittelytekstejä ja linkityksiä aiheeseen liittyviin materiaaleihin.

Ohjaus suuressa lukiossa

OHJAUSPROSESSIT JA ROOLIT SELKEIKSI (Lahti)

Lahden lukio Gaudiassa kirjoitettiin ohjausprosessit auki ohjauksen ja sen työnjaon konkretisoimiseksi. Tavoitteena oli selkiyttää ohjauksen toimijoiden rooleja, paikata ohjauksellisia aukkoja ja vähentää päällekkäistä työtä.

Opiskelija kykenee olemaan aktiivinen toimija, kun saa selkeät ohjeet ja tietää, mitä häneltä odotetaan. Isossa lukiossa toimijoita on niin paljon, että sopimalla ja kirjaamalla selkeästi käytännöt, roolit ja tehtävät varmistetaan, että jokainen on ajan tasalla omista tehtävistään. Rooleja prosesseissa ovat mm. opiskelija, rehtori, opinto-ohjaaja, lukiosihteeri, ryhmänohjaaja, erityisopettaja ja aineenopettaja.

Aluksi mietittiin, mihin kaikkiin lukioaikaisiin tilanteisiin kaivataan tarkkaa prosessikuvausta, ja sitten niitä aloitettiin työstämään prosessi kerrallaan. Prosesseja suunniteltiin seuraaviin tilanteisiin: Hakeutumisvaihe, Opintojen aloittaminen, Tuki- ja ohjaustarpeen arviointi, Pedagoginen tuki, Kodin ja koulun yhteistyö, Yksilökohtainen opiskeluhuolto, Osaamisen tunnustaminen, Opiskelijan HOPS, Opintojen eteneminen, Oppivelvollisten koulunkäynnin seuranta, Opinto-ohjaus, Yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa, Vaihto-opiskelu ja KV-toiminta, Yo-kirjoitukset, Jatko-opinto- ja uraohjaus ja Valmistuminen. Kaikkia prosesseja ei saatu valmiiksi hankkeen aikana, ja työ jatkuu edelleen osana koulun toimintaa. Toisaalta prosessit eivät ole koskaan täysin valmiita, sillä muutokset kuuluvat koulun kehitykseen. Blogiartikkelista löytyy työstettävien prosessien yhteenveto, sekä muutamia esimerkkejä valmiista prosessitaulukoista.

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[Ohjausprosessit ja roolit selkeiksi Lahden lukio Gaudiassa](#)

Artikkelista löytyy seuraavat prosessikuvaukset:

- Prosessien yhteenveto
- Hakeutumisvaihe
- Opintojen aloittaminen
- Valmistuminen

SYNKRONOIDUT OHJAUKSEN VUOSIKELLOT (Lahti)

Lahdessa kehitettiin ohjauksen laadun ja saavutettavuuden lisäämiseksi ohjauksen vuosikelloja. Pääajatuksena vuosikellojen suunnittelussa oli kehittää ohjauksesta toimiva, helposti muokattava ja saavutettava koko lukion läpäisevä kokonaisuus ja luoda ohjaukseen prosesseja, joilla tuetaan eri ikäisten ja taustaisten opiskelijoiden hyvinvointia ja oppimista. Tavoitteena oli myös eri toimijoiden roolien selkiyttäminen ja päällekkäisyyksien karsiminen.

Jokaiselle lukion vuosiluokalle on tehty ohjauksen vuosikellot, joissa on kuvattuna ryhmänohjaajien, aineenopettajien, erityisopettajien ja opinto-ohjaajien antama ohjaus eri periodeissa. Periodien lisäksi vuosikelloista

löytyy myös syksyn veso-päivien ohjaukseen liittyvät tehtävät sekä yleisen tason tehtävät, joita tehdään koko lukuvuoden ajan. Vuosikellot toteutettiin PowerPoint taulukkoina ja ne sisältävät linkkejä eri materiaaleihin, kuten RO-tuntien diaesitykset, videot, valmiit kirjepohjat. Eri vuositasoilla kaikissa periodeissa toistuvia aiheita ovat jokaisen toimijan omat tehtävät, kodin ja koulun välinen yhteistyö, henkilökohtainen ohjaus ja oppimisen tuki.

Erityisesti ryhmäohjaukseen haluttiin luoda selkeät suuntaviivat ja ryhmäohjaustunneista haluttiin ottaa kaikki hyöty irti. Jokaisessa periodissa on vähintään kaksi RO-tuntia, lyhyt ja pitkä. Lyhyen RO-tunnin aikana voidaan tiedottaa ajankohtaisista asioista, ja opiskelijat tarkistavat opintojensa tilanteen yhdessä ryhmäohjaajan kanssa. Pitkät RO-tunnit pitävät sisällään mm. erilaisia opiskelua ja hyvinvointia monipuolisesti tukevia sekä vaikeuksia ennaltaehkäiseviä teemoja (uni, aikataulut, stressinhallinta, oppimaan oppimisen taidot, sosiaaliset taidot, itsetuntemus ym.).

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[Suuren lukion ohjauksen vuosikellot](#)

OPISKELIJAN OHJAUSPOLKU THINGLINK – TOTEUTUKSENA (Jyväskylä)

Jyväskylässä rakennettiin opiskelijan käyttöön visuaalinen opintojen suunnittelun työkalu, joka sai nimekseen Opiskelijan ohjauspolku Gradia-lukiossa. Työkalun tavoitteena on tarjota opiskelijalle tietoa niin opintojen suunnittelusta, tarjolla olevasta tuesta kuin jatko-opinnoistakin hyvän käyttöliittymän avulla. Ohjauspolulle on mallinnettu myös lukion aikajana, jossa on esitelty merkittävimpiä ohjauksen prosesseja aikataulutettuna.

Ohjauspolku rakentuu sekä ThingLink –ohjelman sisälle integroidusta sisällöstä, että Gradian opiskelijoiden sisäiseen intraan (Mun Gradia) johtavista linkeistä.

ThingLink –ohjelman kätevän upotusmahdollisuuden avulla Opiskelijan ohjauspolku on saavutettavissa niin opinto-ohjauksen oppimateriaalin (Studeo) kautta, kuin Mun Gradian –opinto-ohjauksen sivujen kautta. Se voidaan jatkossa jakaa linkittämällä tai upottamalla myös muiden medioiden kautta.

Gradian ohjauspolkuun voi tutustua seuraavan linkin kautta:

[ThingLink: Opiskelijan ohjauspolku Gradia-lukiossa](#)

OPISKELIJAN TIETOPANKKI THINGLINK – TOTEUTUKSENA (Kuopio)

Lukioiden kotisivuille, opinto-ohjauksen pääsivulle, tehtiin opiskelijaa osallistava ThingLink-pohjainen Lukiolaisen tietopankki opiskelijan oman opintojensa suunnittelun, tiedonhaun ja hyvinvoinnin tueksi.

ThingLink koostuu kuudesta eri osiosta: Minä itse, Hyvinvointi, Lukio-opinnot, Opintojen suunnittelu, Opintojen tuki ja Lukion jälkeen. Sisällöt ovat tiiviitä ja informatiivisia usein kysytyjen kysymysten tapaan. Mukana on myös linkkejä hyödyllisille nettisivuille sekä videoita ja muuta visuaalista materiaalia. Tietopankin on näin tarkoitus olla lukiolaiselle helposti lähestyttävä ja helppokäyttöinen työkalu, jonka avulla hän voi mahdollisuuksien ja valmiuksiensa mukaan ottaa vastuuta mm. omien opintojensa suunnittelusta. Kaikki osiot ovat myös kuunneltavissa, joten saavutettavuusnäkökulmaa tältä osin huomioitu myös.

[ThingLink: Opiskelijan tietopankki](#)

IB-LINJAN OPINTO-OHJAUSPOLKU (Jyväskylä)

Jyväskylässä kehitettiin opiskelijan näkökulmasta toimiva työkalu IB-linjan opiskelijan omaksi työkaluksi opinto-ohjauspolun hahmottamiseen. Kehittämistyössä mukana oli myös SYK:n lukio ja opinto-ohjaaja Anu Havula.

Työkalun kehittäminen aloitettiin ohjauspolun systemaattisesta kartoittamisesta Jyväskylän Lyseon lukiossa ja SYK:ssa. Kartoituksen perusteella rakennettiin yleisen tason malli, jota myös muut lukiot voivat halutessaan käyttää pohjana oman ohjaussuunnitelmansa työstämisessä.

Malli rakentuu kolmen pääteeman ympärille:

- IB Diploma Programme ja siihen liittyvä informaatio
- Koulu yhteisö: tukitiimi, ohjauksen tavoitteet ja paikalliset rakenteet
- Lukion aikajana ja IB-opiskelijan keskeiset ohjausprosessit aikajanalla

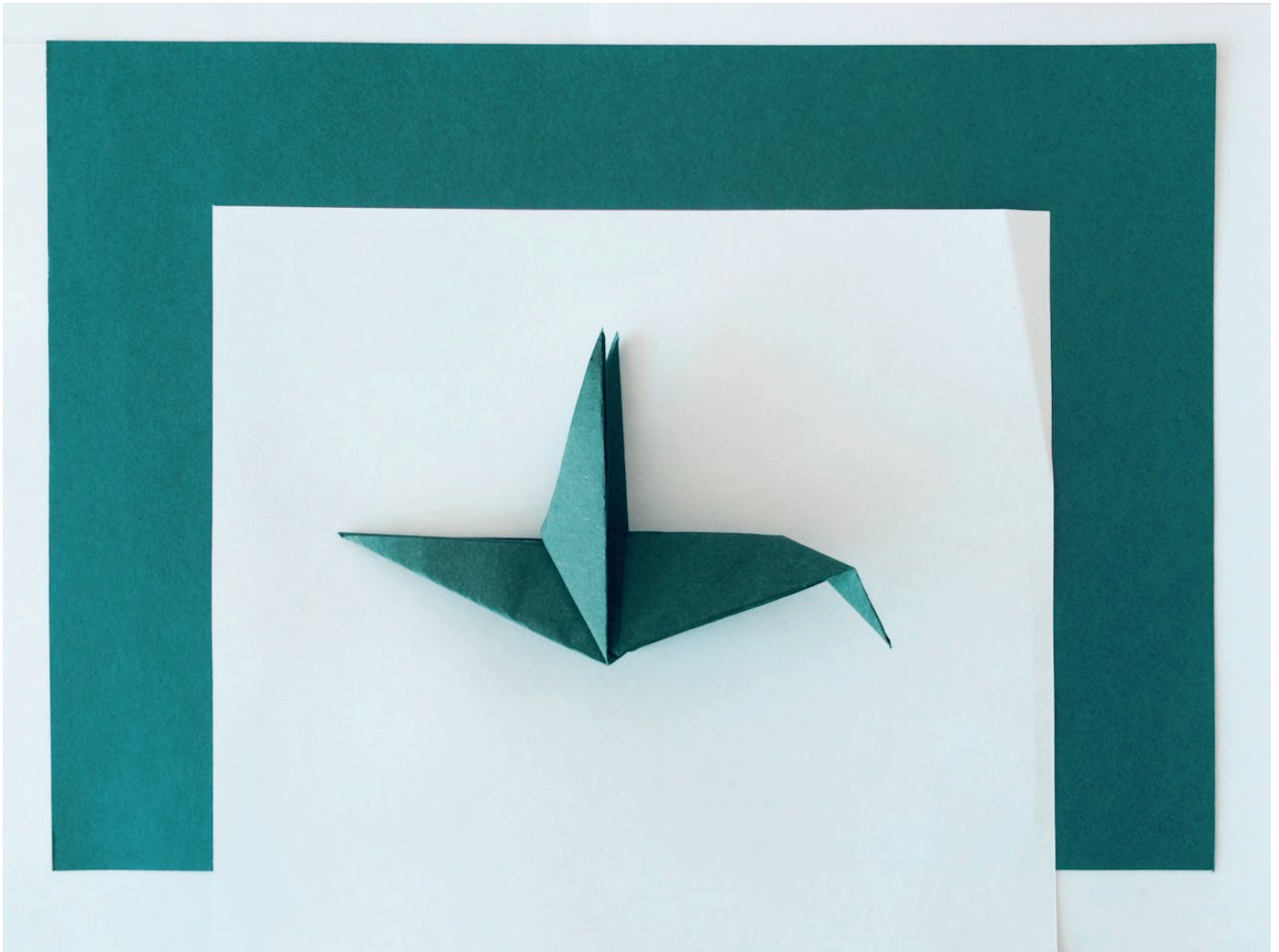
Paikalliset versiot ovat opiskelijoiden käytössä lukioiden omissa oppimisympäristöissä ja yleinen versio IB Guidance Plan -työkalusta on tutustuttavissa oheisen linkin kautta:

[ThingLink: IB Guidance Plan](#)

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[IB-linjan opinto-ohjauspolku](#)

Ohjauksen laadun ja saavutettavuuden arviointi ja edistäminen

OHJAUKSEN LAATUKYSELYPATTERISTO (Kuopio)

Tarkasteltaessa lukuvuosittain tehtäviä lukioiden opiskelijakyselyjä havaittiin, että systemaattisesti laatua arvioivaa kyselyä ei löydy, vaikka monenlaisia muita tärkeitä asioita yleisesti kartoitetaan.

Hankkeessa työstettiin opinto-ohjauksen, oppimisen tuen ja erityisopetuksen laatua kartoittava kysymyspatteristo, joka on tarkemmin esitelty blogiartikkelissa. Kysymykset pohjautuvat hyvän ohjauksen kriteereihin, ELO-strategiaan ja OPH:n laatustrategiaan. Laadun arviointiin kehitettyä kysymyspatteristoa voi käyttää sellaisenaan tai osana laajempaa laatu- tai lukuvuosikyselyä.

Laatukyselyä pilotoitiin Kuopiossa marraskuussa 2023 ja kyselyn kehittäminen jatkuu osana lukioiden muuta laatutyötä. Tuloksia hyödynnetään lukioiden opinto-ohjauksen ja erityisopetuksen suunnittelussa.

Kyselyn osa-alueet ovat:

- Opinto-ohjauksen riittävyys ja saavutettavuus
- Opinto-ohjauksen laatu (yhdenvertaisuus, sukupuolisensitiivisyys/sukupuolisegregaation purkamispyrkimys)
- Oppimisen tuki, opinto-ohjaajan ja erityisopettajan tuki
- Opiskelijahuollollinen tuki, hyvinvoinnin tukeminen
- Monikulttuurisuuden ja saavutettavuuden huomioiminen

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[Ohjauksen laatua kartoittava kysymyspatteristo](#)

OHJAUKSEN LAATUKYSELYT GRADIA-lukioissa (Jyväskylä)

Gradia-lukioissa on jo pitkään ollut käytössä vuosittain toteutettavat lukuvuosikyselyt; jokaiselle vuositasolle omanlaisensa. Ykkösvuosikurssilaiset vastaavat kakkosjaksossa "Aloittaneiden kyselyyn", Abit kolmosjaksossa "Päätövaiheen kyselyyn" ja kakkosvuosikurssilaiset nelosjaksossa "Kakkosten kyselyyn". Vuoteen 2021 asti kyselyt toteutettiin Jyväskylän yliopiston INKA-järjestelmässä, mutta syksyllä 2022 kyselylomakkeet siirrettiin Wilmaan.

Hankkeessa tarkastelimme käytössä olevia lukuvuosikyselyitä ohjauksen näkökulmasta ja laadimme kyselyihin lisäkysymyksiä ohjauksen laadun ja saavutettavuuden arvioimiseksi. Koska kyselyt olivat jo valmiiksi melko laajoja, niihin oli mahdollista lisätä vain muutamia uusia kysymyksiä. Lisäkysymyksillä haluttiin selvittää paitsi ohjauksen laatua ja saavutettavuutta myös opiskelijan omaa roolia jatko-opintoihin ja työelämään tutustumisessa.

Väittämiin vastataan kyselyissä asteikolla 1 (täysin eri mieltä) – 5 (täysin samaa mieltä).

Ykkösvuoden kyselyyn lisättiin seuraavat kysymykset:

- Sain riittävästi tietoa lukio-opinnoista yläkoulun aikana.
- Tiedän, kenen puoleen kääntyä haastavissa tilanteissa.
- Olen saanut tukea ja ohjausta oman henkilökohtaisen opintosuunnitelman (mm. opintojaksovalinnat ja YO-suunnitelma) rakentamisessa.

Kakkosvuoden kyselyyn lisättiin seuraavat kysymykset

- Olen saanut tukea ja ohjausta oman henkilökohtaisen opintosuunnitelman (mm. opintojaksovalinnat ja YO-suunnitelma) rakentamisessa ja päivittämisessä.
- Olen kehittänyt omia työnhaku- ja työelämätaitojani.
- Olen hankkinut tietoa lukion jälkeisistä opinto- ja uramahdollisuuksista.
- Olen saanut ohjausta jatko-opinto- ja urasuunnitelmaani liittyen silloin kun olen sitä tarvinnut.

Kolmosvuoden kyselyyn lisättiin seuraavat kysymykset:

- Olen saanut tukea ja ohjausta oman henkilökohtaisen opintosuunnitelman (mm. opintojaksovalinnat ja YO-suunnitelma) rakentamisessa ja päivittämisessä.
- Olen hankkinut tietoa lukion jälkeisistä opinto- ja uramahdollisuuksista.
- Olen saanut ohjausta jatko-opinto- ja urasuunnitelmaani liittyen silloin kun olen sitä tarvinnut.
- Tiedän, mistä saan jatkosuunnitelmiini liittyvää ohjausta ja tukea lukion jälkeen.

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[Lukuvuosikyselyt](#)

TEKOÄLYPERUSTAINEN LAATUTUTKIMUS (Jyväskylä)

Gradia-lukioissa toteutettiin keväällä 2023 uudenlainen ohjauksen laatututkimus, jossa tulosten analysointi ja koostaminen toteutettiin tekoälyn avulla Aiwo digital -yhtiön työkaluin.

Lukion toisen vuoden opiskelijoita pyydettiin vastaamaan neljään kysymykseen. Kysymykset olivat:

1. Millaista ohjausta olet saanut lukio-opintojesi suunnitteluun (painotuksesi, opintojaksovalintasi, yo-kirjoitussuunnitelmasi)?
2. Millaista ohjausta olet saanut opiskelutaitoihisi (opinto-ohjaajalta, aineenopettajalta, ryhmänohjaajalta)?
3. Millaista ohjausta olet saanut lukio-opintojesi jälkeisiin suunnitelmiin, jatko-opintoihin ja uravalintaan liittyen?
4. Kerro toiveistasi, minkälainen opinto-ohjaus hyödyttäisi sinua eniten lukiopolulla?

Vastausaineistosta tekoäly analysoi vastausten pääteemat, alateemat, teemojen väliset yhteydet ja vastausten sentimentit, eli tunnetilat. Keskeinen hyöty tekoälystä tuli esille juuri tulosten kokoamisessa, niiden visualisoinnissa

ja tulosten painoarvon hahmottamisessa. Työkalu löytää teemojen välisiä yhteyksiä ja pystyy mallintamaan kokonaiskuvaa huomattavan tehokkaasti, jolloin tulosten analysointi on helppoa. Kyselyn perusteella havaittiin esimerkiksi, että Gradia-lukiolaiset ovat tyytyväisimpiä lukio-opintojen suunnitteluun liittyvään ohjaukseen ja kyselyn osa-alueista eniten kehittämistä he kokivat olevan opiskelutaitojen ohjaamisessa. Yhteys opiskelijan kokeman hallinnantunteen ja koetun tyytyväisyyden osalta oli huomattava.

Myös vastausten sentimentti on kiinnostava ja hyödyllinen tulkinnan apuväline, jolloin tiettyyn teemaan liittyvien vastausten tunnetila on helposti hahmotettavissa.

Aiwo digital -työkalu mahdollistaa vastauksiin pureutumisen todella monesta eri näkökulmasta. Jyväskylässä sitä on hyödynnetty paitsi opinto-ohjauksen kehittämisessä, myös ryhmänohjaajien koulutuksen yhteydessä. Oheinen kuva näyttää hieman tulostulosten visuaalista ilmettä.

Kuva 1 Esimerkki Aiwo Digital -analyysityökalun näkymästä

Kyseistä työkalua esitellään tarkemmin aihetta käsittelevässä artikkelissa (jossa myös videoesittely tulostulosten sisu-blogissa:

[Lukiolaisen kokemuksia ja toiveita lukion ohjauksesta – tutkimustyökaluna tekoälypohjainen diskurssianalyysi](#)

OPOBOT JA OPOCHAT (Kuopio)

Kuopion lukioissa otettiin käyttöön lukuvuonna 2021–2022 Koronaexit – ohjatusti lukiopolulla perille – hankkeen tuloksena OPOBOTTI. OPOBOTIN ajatuksena on ohjauksen saavutettavuus ajasta ja paikasta riippumatta. OPOBOTTIIN valmisteltiin lukuvuoden 2021–2022 aikana kysymyksiä ja vastauksia lukio-opintoihin liittyvistä asioista ja jokaisen kuopiolaisen lukion erityispiirteistä tai painotusaloista. Keväällä 2022 ja syksyllä 2022 SISU-hankkeessa jatkettiin sisällöllistä kehittämistä yhteistyössä KoronaExit-hankkeen kanssa ja mukaan tuli mm. opiskelijahuoltoon liittyviä sisältöjä. Kysymyksiä OPOBOTTIIN on tullut muutama kuukaudessa joko peruskoululaisilta, lukion opiskelijoilta tai huoltajilta.

Kuopiossa kokeiltiin lv. 2022–2023 aikana OPOCHAT-livepalvelua (lukion opinto-ohjaajat tai tutoropiskelijat vastasivat kysymyksiin reaaliaikaisesti) marraskuussa toisen asteen avointen ovien jälkeen ja kevätlukukaudella toisen asteen yhteishaun aikana. Asiasta tiedotettiin etukäteen Kuopion yläkoulujen oppilaanohjaajille ja peruskoulun 9. luokkalaisille, mutta OPOCHATTIIN tuli vain muutama kysymys.

Sisällöllisen kehittämistyön ja testailun tuloksena todettiin, että OPOBOTTI toimii varsin hyvin Usein esitetyt kysymykset -tyylisenä informointivälineenä, jonka kautta voi tarvittaessa esimerkiksi erityisoppilaitoksen asioista olla yhteydessä suoraan urheilulukion koordinaattoriin. Tällaisenaan OPOBOTIN ylläpito ei vaadi suuria henkilöstöresursseja. Sen sijaan OPOCHATIN osalta todettiin, että se ei tavoita erityisen hyvin meidän pääasiallista kohderyhmäämme eli peruskoulun nuoria tai omia lukiolaisia. Päätelmämme on, että OPOCHATin kohderyhmän tiedonhankinnan väylä ei ole koulun nettisivut, vaan esimerkiksi kokeilun aikakin käytössä olleiden Instagramin kysymysboksien saavutettavuus on ollut parempaa. Oleellista on, että informaatio ja avun pyytäminen on tarjolla niissä alustoissa, joita nuoret ovat oppineet käyttämään ja joita he käyttävät päivittäin.

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[Kuopion lukioiden OPO-botti](#)

POP UP OPO (Lahti)

Suuren lukion opinto-ohjauksen saavutettavuuden parantamiseksi Lahden lukio Gaudiassa kehitettiin ja aloitettiin matalan kynnyksen POPUP OPO -ohjauspistetoiminta syksyllä 2022. Toiminnan ideana on, että yksi opinto-ohjaajista on tavattavissa jokaisena päättöviikon päivänä ruokatunnin (klo 11.00–11.45) aikana lukiorakennuksen aula POP UP pisteellä. Opiskelijat voivat ilman ajanvarausta tulla pisteelle esimerkiksi tekemään muutoksia tulevien periodien valintoihin, tarkistaman opintojen tilanteen, kysymään yo-tutkinnosta ja jatko-opinnoista tai keskustelemaan muista itselle ajankohtaisista asioista.

Lukion 2. vuositason opiskelija suunnitteli ja toteutti POP UP OPO -toiminnalle mainosjulisteen, jonka avulla pisteen paikka ja ajankohta ovat helpommin havaittavissa. Toiminnasta tiedotetaan opiskelijoita päättöviikon alkaessa Wilma-viestillä ja lukion somekanavilla.

Tekemämme kyselyn mukaan noin puolet vastanneista ja pisteellä käyneistä opiskelijoista on tullut pisteelle suunnitellusti ja puolet suunnittelemattomasti pisteen ohi kävelleessään: *"Onneks te opot hengaatte tässä, kun oisin muuten unohtanut koko jutun."* Opiskelijat toivovat, että POP UP OPO-piste olisi toiminnassa myös muulloinkin kuin päättöviikoilla esimerkiksi periodien alussa. He myös toivovat pisteen tehokkaampaa mainontaa. Opinto-ohjaajien kokemukset pisteestä ovat olleet hyviä ja pisteellä on ollut koko ajan enemmän kävijöitä.

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[POP UP OPO](#)

KIELELLINEN JA SOSIAALINEN SAAVUTETTAVUUS KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖSSÄ (Lahti)

Suomalainen koulutusjärjestelmä ei ole monikielisille perheille tuttu, ja huoltajien kynnys ottaa yhteyttä kouluun on korkea puutteellisen kielitaidon takia. Koulun toiminnan pitäisi kuitenkin olla läpinäkyvää, ja opiskelua koskevan tiedon pitäisi olla helposti kaikkien saatavilla taustasta riippumatta.

Hankkeessa laadittiin ohjeita kielelliseen saavutettavuuteen. Huoltajille lähetettävät viestit laaditaan jatkossa selvällä suomen kielellä. Viestit pidetään mahdollisimman tiiviinä. Tärkeät asiat tummennetaan ja/tai alleviivataan. Viesteissä hyödynnetään väliotsikointia tai osien numerointia. S2-opettaja auttaa jatkossa aineenopettajia ja ryhmänohjaajia tarvittaessa selkokielen käytössä. S2-opettaja piti koko opettajakunnalle tietoisuuskonferenssin, jossa heille kerrottiin selkokielen viestinnän tärkeydestä, annettiin esimerkkejä opettajan kielellisistä valinnoista ja vinkattiin myös tekoälyn mahdollisuuksista viestien muokkaamisessa selkokielisiksi.

Opiskelijoita ja huoltajia varten laadittiin lukiosanasto helpottamaan "lukiosuomeen" tutustumista.

Vanhempainiltojen materiaalit muokattiin selkokielisiksi, samoin jatkossa uusien opiskelijoiden tervetulo viesti sekä ainakin tärkeimmät osat lukion kotisivujen teksteistä. Lisäksi selvitetään tervetulo viestin kääntämistä yleisimmille vieraille kielille.

Ensimmäisen vuosikurssin vanhempainiltaan tilattiin tulkit. Parhaiten toimi kutsun toimittaminen kotiin perinteisenä paperilomakkeena, jonka alaosa palautettiin täytettynä. Jatkossa selvitetään, voisiko vanhempainillassa olla lapsiparkki opiskelijoiden pienemmille sisaruksille. Lastenhoitoavun puute voi estää osaa huoltajista osallistumasta vanhempainiltaan. Näin voitaisiin saada myös samasta perheestä useampi osallistuja paikalle. Kokeilemisen arvoinen voisi olla myös osallistava vanhempainilta, johon paikalle tulevat myös opiskelijat.

Ryhmänohjaajia muistutettiin, että huoltajien tapaamisiin tilataan tulkki mukaan aiempaa matalammalla kynnyksellä. Niille huoltajille, joilla on ongelmia Wilma-tunnusten käyttöönotossa, järjestettiin tukipaja. Näin kaikkien tunnukset saatiin toimimaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

HOPS-prosessi

OPINTOJEN SUUNNITTELUN PROSESSI, opiskelijan näkökulma (Jyväskylä)

Tärkeimpiä arjen ohjaustyötä ohjaavia työkaluja Gradia-lukioissa ovat jo pitkään olleet ohjauksen vuosisuunnitelma sekä ohjauksen vuosikello. Kyseiset suunnitelmat on kuitenkin laadittu aikuisten näkökulmasta erityisesti opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajan sekä muiden toimijoiden työnjakoa selkeyttämään. Koska hankkeen tavoitteena oli opiskelijan aktiivisen roolin vahvistaminen HOPS-prosessissa, tarkastelimme HOPS-prosessia ja käytössä olevia työkaluja tästä näkökulmasta.

Gradia-lukioiden opinto-ohjaajien haastatteluiden ja opojen yhteisen pohdinnan tuloksena syntyi HOPS-prosessin kuvaus, jossa hyödynnettiin myös Uteliaasti lukiossa -hankkeen kehittämiä opintokoreja. Lisäksi opiskelijoiden käsityksiä HOPS-prosessista selvitettiin Pauliina Pylvänäisen tekemässä Pro gradu -työssä.

Opintojaksovalintojen tueksi tuotimme yhteistyössä aineryhmien kanssa opiskelijoiden Intraan (Mun Gradia) oppiainesivut, joilta löytyy tietoa oppiaineen merkityksestä jatko-opintojen ja työelämän näkökulmista. Oppiainesivuille laadittiin myös sisältöjä, joissa ohjataan opiskelijoita esimerkiksi opintojaksojen suoritusjärjestyksessä, opintojaksojen ja oppimäärien valinnassa sekä yo-kokeeseen valmistautumisessa.

[Pro Gradu: Koulua vai elämää varten? Lukiolaisten käsitykset hopsista ja siihen kohdistama motivaatio.](#) Pauliina Pylvänäinen 2023.

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[Hops-prosessin kehittäminen Gradia-lukioissa](#)

HOPS-LOMAKKEIDEN UUDISTAMINEN

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää 1) opiskelusuunnitelman, 2) ylioppilastutkintosuunnitelman sekä 3) jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

SISU-hankkeen HOPS-tiimi, jossa oli kaikkien hankekaupungin edustajia, vertaili kaupunkien käytössä olevia lomakkeita ja opiskelusuunnitelman kirjaamisen käytäntöjä ja päätyi kehittämään käytössä olleita Wilman lomakkeita paremmin HOPS-prosessia palvelevaksi. Lomakkeiden jaottelulla selkeytettiin niiden visuaalista ilmettä. Samalla pohdittiin ajoitusta ja laadittiin koulukohtaisesti toimintamalli opintosuunnitelman teon ja päivittämisen prosessista.

Lukion alkuvaihetta palvelemaan kehitettiin lomake, joka keskittyy opiskelun taustatietojen ja opintojen alkuun liittyviin teemoihin. Lahdessa lomakkeen nimi on "Lukio-opiskelun aloittaminen" ja Kuopiossa sekä Jyväskylässä

”Minä lukiolaisena”. Tämä lomake täytetään heti ensimmäisen opintovuoden ensimmäisen periodin alussa, ja sitä hyödyntävät opo, ryhmänohjaaja ja erityisopettaja, erityisesti opintojen tuen havaitsemiseen. Lomake toimii hyvin myös ensimmäisen vuoden RO-haastattelun taustalomakkeena. Lukuoikeus lomakkeeseen on edellä mainituilla henkilöillä.

Jyväskylässä tähän ”Minä lukiolaisena” -lomakkeeseen lisättiin myös kakkos- ja abivuonna täytettävät osiot, joissa teemana on erityisesti opintojen aikainen hyvinvointi, opiskelumotivaatio sekä tuen tarve. Lukiovuodet nimettiin lomakkeeseen teemoittain:

1. vuosi – vahvuuteni ja kiinnostukseni
2. vuosi – valintoja ja päätöksiä
3. vuosi – valmiina tulevaisuuteen

Myös ”Opiskelusuunnitelma” -lomaketta uudistettiin. Jyväskylässä tämä lomake huomioi tavoitteiden asetteluun, aiemman sekä lukioaikana koulun ulkopuolella hankitun osaamisen tunnustamisen, työelämäkontaktit sekä toimii myös jatko-opinto- ja urasuunnittelun välineenä. Ylioppilastutkintosuunnitelma haluttiin kuitenkin pitää erillisenä lomakkeenaan ja se on muista lomakkeista poiketen myös opettajien ja huoltajien nähtävillä.

Lahdessa opiskelusuunnitelmalomake keskittyy lukioaikaisten valintojen tekemiseen ja sen lisäksi käytössä on Jatko-opinto- ja urasuunnitelma- sekä Ylioppilastutkintosuunnitelmalomakkeet, jotka päivitettiin hiukan kysymyksiä muokkaamalla. Opiskelusuunnitelmalomakkeen täyttäminen aloitetaan ensimmäisen vuoden ensimmäisen jakson lopulla, ja sitä päivitetään säännöllisesti.

Kuopiossa näiden edellä mainittujen lomakkeiden päivittämisen lisäksi kehitettiin myös Oppimisen tuen lomaketta ja päivitettiin Lukioon ilmoittautumislomakkeen tuen osio sekä ohje lomakkeen täyttämiseen.

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[HOPS-prosessin kehittäminen Gradia-lukioissa](#)

OSAAMISEN TUNNUSTAMISEN OHJEISTON LAATIMINEN

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Kaikissa hankekaupungeissa yhtenäistettiin osaamisen tunnustamisen käytännöt ja ohjeistukset. Osaamisen tunnustamisen pohjaksi otettiin rehtorien laatima taulukko, jossa on mainittu hyväksi luettavat tai tunnustettavat opintojaksot ja suoritukset sekä niiden laajuus opintopisteinä. Kielten osalta ohjeiden laatimiseen osallistuivat myös

kielten opettajat. Opiskelijat voivat anoa osaamisen tunnustamista sähköisesti Wilmassa, ja hallintoa avustava opettaja/apulaisrehtori käsittelee anomukset noin kahden viikon kuluessa. Kirjalliset ja kuvalliset ohjeet osaamisen tunnustamisen anomiseen löytyvät Wilman pysyvistä tiedotteista.

IB-LINJAN OPINTOSUUNNITTELULOMAKKEIDEN KEHITTÄMINEN (Jyväskylä)

Jyväskylän Lyseon lukion IB-linjan opiskelijoille kehitettiin ohjauksen seurantalomakkeet, joiden perustana on saavuttaa samat HOPS opintosuunnitelman laatimisen ja lukioaikaisen päivittämisen tavoitteet kuin kansallisen lukiolinjan LOPS2021 opiskelijalla. IB-HOPS-lomakkeet rakennettiin sisällöllisesti kohtaamaan IB-linjan omat erityiset opintosisällöt ja IB DP -ainevalinnat, jotka poikkeavat suomalaisesta lukiotutkinnosta erittäin paljon. IB-opiskelijan opinnoissa eteneminen, opintojen kokonaisuus sekä IB Diploman saavuttaminen tulee lomakkeiden myötä selkeämmäksi niin opiskelijalle, ryhmänohjaajalle kuin opinto-ohjaajallekin.

HOPS-työ alkaa jo lukion alussa. Lukion aloitusvaihetta varten laadittiin lomake "Me at the beginning of upper secondary school". Opiskelijan kertomat asiat ovat tärkeitä keskustelun avauksia, joita käsitellään yhdessä ryhmänohjaajan ja opinto-ohjaajan kanssa 1.vuoden syksyllä.

Jo PreDP -vuoden aikana opiskelija alkaa myös täyttämään ohjauksen opinnoissa HOPS-lomaketta "My study planning form". Se kulkee opiskelijan mukana koko lukio-opintojen ajan. HOPS-lomakkeelle laadittiin samat sisällölliset tavoitteet kuin LOPS21 HOPS -lomakkeella eli siihen kirjataan vuosittainen opiskelusuunnitelma, "YO-suunnitelma" eli IB DP -tutkinnon ainevalinnat sekä ura- ja opintosuunnitelma, unohtamatta korkeakouluysteistyötä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä kansainvälisyyttä.

IB lukiolaisen ura- ja jatko-opintosuunnitteluun kuuluvat Lyseon lukiossa samat tutustumismahdollisuudet kuin lukiolinjan opiskelijalle. Tarjolla on mm. Urapolut tutuksi -tapatuma sekä korkeakouluopintoja esittelevä Lyseon JATKOT. Työelämä- ja yrittäjyysopinnot sekä Lyseon omat painotusopinnot taide- ja ilmaisutaitoon ovat tarjolla myös IB lukiolaiselle ja voivat olla osa hänen opintosuunnitelmaansa.

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[IB-linjan HOPS-lomakkeet](#)

TEKOÄLYN HYÖDYNTÄMINEN OHJAUKSEN TUKENA (Jyväskylä)

Hankkeen aikana tapahtui generatiivisen tekoälyn vallankumous. Hankkeen tavoitteiden näkökulmasta kielimallien, kuten ChatGPT:n kehitys mahdollistaa uusia näkökulmia teknologian hyödyntämiseen niin opinto-ohjauksen kuin laajasti oppimisen tukena.

Aluksi tutkittiin tekoälyn käytön laajuutta Jyväskylän lukioiden opiskelijoiden osalta. Noin puolet opiskelijoista oli ottanut tekoälyn käytön osaksi opiskelua. Hankkeen aikana tutkittiin myös tekoälyn hyödyntämistä lukiolaisen opiskeluna tukiälynä. Hankkeen blogipostaukset sisältävät esimerkkejä tekoälyn hyödyntämisestä mm. jatko-opintojen suunnittelussa, lukusuunnitelmien tekemisessä, ylioppilaskirjoituksiin valmistautumisessa ja opiskeltavien teemojen syventämisessä.

Aihetta käsittelevät artikkelit Sisu-blogissa:

[Tekoäly oppimisessa ja ohjaamisessa](#) (Yleiskatsaus lukiolaisten tekoälyn käyttötavoista)

[ChatGPT lukiolaisen ohjauksessa](#) (ChatGPT-kokeilua ohjauksen työkaluna, opiskelijan tukiälynä)

[ChatGPT opiskelijan näkökulmasta](#) (Opiskelijan haastattelu tekoälyn hyödyntämisestä oppimisen tukena)

[Generatiivisen tekoälyn hyödyntäminen ryhmäohjauksessa](#) (Tekoäly ryhmäohjaajan apuna ylioppilaskirjoitusten lukusuunnitelman teossa)

[Tekoälyn hyödyntäminen ohjauksen tukena](#) (Lyseon lukion IT-linjan opiskelijoiden esimerkkejä tekoälyn käytöstä ohjauksen tukena)

Nivelvaihe ja TUVA

TIETOPAKETTI PERUSOPETUKSEN OPPILAILLE JA HEIDÄN HUOLTAJILLEEN (Kuopio)

Lukio-opinnoissa menestyminen vaatii perusopetusta parempia opiskelutaitoja ja samaan aikaan erityisopetuksen mahdollisuudet ovat rajallisemmat. Tämä peruskoululaisten olisi tärkeää ymmärtää. Hankkeessa pohdittiin, miten näinkin suuressa kaupungissa lukiotoimi pystyisi tehokkaasti jakamaan tätä tietoa lukio-opintoihin hakeutumista pohtiville nuorille sekä heidän huoltajilleen ja päädyimme luomaan aiheesta tietopakettin (ThingLink). Materiaalit jaettiin Kuopion peruskoulujen opinto-ohjaajille, jotka ovat jakaneet ne eteenpäin omille ryhmilleen. Näissä materiaaleissa käsitellään tärkeitä asioita liittyen lukio-opiskeluun ja lukiolaiseksi kasvamiseen.

[ThingLink: Lukio-opinnoista huoltajille](#)

[ThingLink: Lukio-opinnoista nuorille](#)

TIEDONSIIRTO SUJUVAKSI (Lahti)

Lahden lukio Gaudiassa on kehitetty nivelvaiheen yhteistyötä peruskoulujen kanssa. Tavoitteena on, että peruskouluissa on tarvittavaa tietoa lukio-opinnoista ja että lukiossa on tarvittavaa tietoa lukioon tulevista opiskelijoista.

Syksyllä järjestettiin info- ja tutustumistilaisuus maakunnan peruskoulujen opinto-ohjaajille. Info-osuudessa keskusteltiin lukio-opiskelusta yleisellä tasolla sekä siitä, miten Gaudian ensimmäisen vuoden luokkamuotoisuus ja ylempien vuosiluokkien "lukio lukiossa" systeemi toimii. Lisäksi tutustuttiin lukion tiloihin.

Lukuvuoden aikana opot ovat kiertäneet alueen peruskouluja yhdessä tutoropiskelijoiden kanssa esittelemässä lukiota yhdeksäsluokkalaisille. Tämän toiminnan tehokkuus suhteessa käytettyyn aikaan on kyseenalaistettu ja uutta toimintamallia on kehitetty.

Jatkossa Gaudiaan hakemista suunnittelevat voivat tulla tutustumaan kouluun ja opiskeluun yhden koulupäivän ajan. Päivä alkaa opon esittelyllä ja se jatkuu muutamiin oppitunteihin osallistumalla. Vierailijoita ohjaavat opojen lisäksi tutoropiskelijat. Näin yhdeksäsluokkalaiset saavat melko tarkan kuvan siitä, millaista opiskelu Gaudiassa on. Päivä päättyy palautehetkeen, jonka avulla voimme kehittää toimintaa. Tutustumispäiviä järjestetään useita.

Oppivelvollisuuden laajentumisenkin myötä Gaudiaan on tullut entistä enemmän monikielisiä opiskelijoita, joiden suomen kielen taso ei ole vielä lukio-opintojen suorittamiseen riittävällä tasolla. Toisaalta moni vieraskielinen opiskelija ei halua osallistua S2-opetukseen, vaikka kielitaito on riittämätön suomi äidinkielenä opetukseen. Peruskoulun S2-opettajille pidettiin tilaisuus, jossa S2-opettaja kertoi aineensa sisällöistä ja lukio-opintojen vaativuudesta. Aihetta tullaan käsittelemään jatkossa myös peruskoulun opojen infotilaisuuksissa.

Luokkamuotoinen ensimmäinen opintovuosi vaatii tavallista enemmän ohjausryhmien muodostamiselta. Valitut uudet opiskelijat saavat hyväksymiskirjeensä yhteydessä kyselylomakkeen, jossa kysytään uudelleen valintoihin (matematiikan laajuus, kielivalinnat, katsomusaineet jne.) liittyviä kysymyksiä. Sähköinen ainevalintakortti on

täytetty helmikuussa yhteishaun yhteydessä ja suunnitelmat ovat voineet muuttua. Lisäksi kesän lomakkeessa voi kertoa muita opiskelijan mielestä tärkeitä asioita, joista uudessa koulussa on hyvä tietää.

Varsinaista nivelvaiheen tiedon siirtoa eli niin sanottujen tiedonsiirtolomakkeiden käyttöä on kehitetty. Aiemmin peruskoulussa laaditut tiedonsiirtolomakkeet ovat tulleet postissa syksyn aikana ja tuen tarpeesta tiedon saaminen on voinut viedä muutaman periodin. Kesästä 2023 alkaen lomakkeet siirtyvät peruskoulusta lukioon turvasähköpostilla heti, kun valintojen tulokset ovat tulleet. Lomakkeiden tietoja voidaan käyttää ryhmien muodostamisessa siten, että samaan ohjausryhmään ei sijoiteta esim. montaa sellaista opiskelijaa, jolla on haasteita keskittymisen kanssa tai samaan ryhmään sijoitetaan muutama opiskelija, jolla on samantyyppinen luki-vaikeus. Oikealla ryhmittelyllä voidaan lisätä tuen kohdistumista tai estää liian haastavien ryhmien muodostumista.

Elokuussa siirtotiedot siirtyvät erityisopettajille, jotka laativat niiden perusteella tuen suunnitelman lukioon yhdessä opiskelijan, huoltajan ja ryhmänohjaajan kanssa.

Periodin vaihtuessa ryhmänohjaajalta lähtee viesti ryhmäänsä seuraavassa periodissa opettaville opettajille, jossa hän nimeää ne opiskelijat, joilla on tuen suunnitelma. Opettajan tehtävä on perehtyä siihen ja tarvittaessa konsultoida erityisopettajaa.

Tällä hetkellä käytössä oleva "Ohjaustoiminnan ja opetuksen taustatietolomake" on toivottavasti tulevaisuudessa sähköinen Wilman lomake, joka siirtyy opiskelijan mukana toisen asteen oppilaitokseen.

TIEDONSIIRTO SUJUVAKSI (Kuopio)

Nivelvaiheen tiedonsiirtoa tehostettiin luomalla toimivampia käytänteitä, lisäämällä hallinto-ohjelmissa perusopetuksesta lukioon suoraan siirtyvää opetuksen järjestämisen kannalta tarpeellista tietoa, ottamalla käyttöön tiedonsiirtolomake sekä päivittämällä jo entuudestaan käytössä olevaa lukioon ilmoittautumislomaketta.

Lomakkeet osana toimivaa tiedonsiirtoa

Havaintomme mukaan Kuopiossa perusasteelta lukioon tiedonsiirto on ollut erittäin puutteellista ja vaihtelevaa. Monesti koulut ohjeistavat kotia siirtämään tiedon toiselle asteelle, mutta tieto ei kuitenkaan ole jostain syystä tavoittanut uutta oppilaitosta. Tähän puutteeseen lähdettiin rakentamaan Kuopion lukioiden opiskelijaksi ilmoittautumislomakkeeseen tuen osiota, missä opiskelija ja huoltaja voivat yhdessä kertoa oppimisen ja opetuksen järjestämisen kannalta merkityksellisiä tietoja. Näin ollen syksyn alussa Primushaulla on helppo ja nopea kartoittaa, ketkä uusista opiskelijoista ovat toivovat tiedonsiirtoa tai ovat saaneet peruskoulun aikana tukea opintoihinsa.

[Wilman ilmoittautumislomakkeen tuen välilehti](#)

Tämän muutoksen saimme käyttöön jo keväällä 2023, joten syksyn 2023 osalta tiedonsiirto ja sen myötä lukio-oppintojen tukitoimien käyttöön saaminen muuttui sujuvammaksi. Syksyn 2023 kuluessa muokattiin ilmoittautumislomakkeen tuen osiota vielä edelleen niin, että Kuopion peruskouluista tulevien opiskelijoiden tietyt

tiedot tulevat jatkossa lomakkeelle perusopetuksen järjestelmistä automaattisesti. Tämän ominaisuuden on tarkoitus olla käytössä jo kesällä 2024.

Kuopion ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden osalta tiedonsiirto onnistuu sujuvimmin Kuopion lukioiden omalla tiedonsiirtolomakkeella, joka täytetään peruskoulun päättöluokan aikana (esimerkiksi arviointikeskustelussa) tai muuten toiselle asteelle siirryttäessä.

[Kuopion lukioiden tiedonsiirtolomake](#)

Lomakkeen täyttää lähettävän oppilaitoksen henkilöstöön kuuluva työntekijä yhteistyössä nuoren ja huoltajan kanssa. Lomakkeeseen on laadittu erillinen ohjeistus.

[Ohje tiedonsiirtolomakkeen täyttämiseen](#)

Tiedonsiirtolomakkeen kehittämistyötä jatkettiin syksyllä 2023 ja se on tarkoitus julkaista Kuopion lukioiden kotisivuilla ja Kuopion lukiotoimen haelukioon.fi-sivustolla alkuvuodesta 2024.

Lomakkeen välitys lukioille onnistuu Kuopion kaupungin internetsivustolta löytyvän salatun sähköpostilinkin välityksellä. ([Suojattu sähköposti - Kuopio](#)) Tämä suojattu sähköposti lähetetään Kuopion lukioiden erityisopettajille, joilla on kuopio.fi-portaali käytössään.

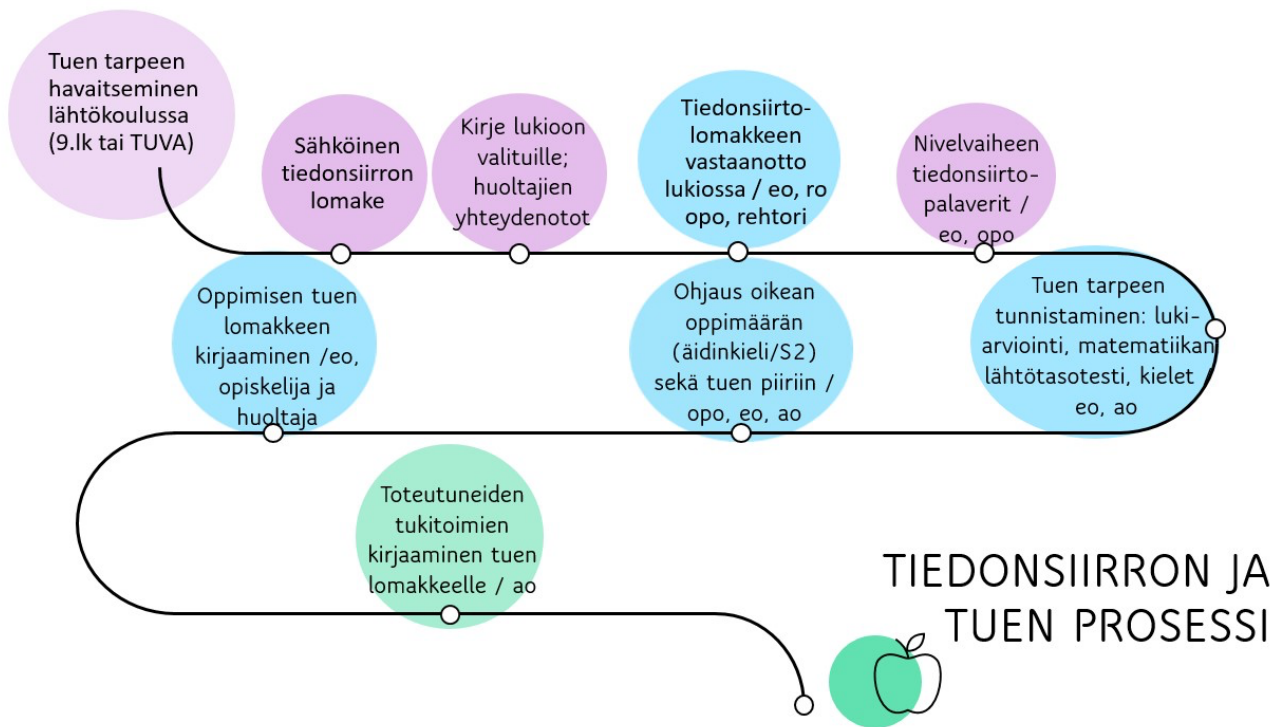
TIEDONSIIRRON PROSESSI (Jyväskylä)

Jyväskylässä on kevästä 2022 alkaen ollut käytössä sähköinen tiedonsiirron lomake. Sähköisen tiedonsiirron kehittämistä on Jyväskylässä tehnyt vuosina 2020–2023 Jyväskylän Kivijalka - Ground work - hanke yhdessä Gadian ammatillisten opintojen erityisopetuksen ja lukioiden erityisopetuksen kanssa.

Sisu-hankeessa kuvattiin tiedonsiirron prosessin vaiheet lomakkeen täyttämisestä tiedon hyödyntämiseen lukio-opintojen suunnittelussa sekä tuen toteutukseen lukiossa. Lisäksi ohjeet ja yhteystiedot päivitettiin lukion erityisopetus huomioivaksi sekä prosessi kuvattiin lukion näkökulmasta.

Polku alkaa perusopetuksen, TUVA:n tai muun lukioon lähettävän tahon moniammatillisen yhteistyön ja kodin palaverista, jossa todetaan, että opiskelija tarvitsee tukea opiskeluun ja opintojen loppuun saattamiseen. On tärkeää saada osoitettua hakijalle, huoltajalle sekä mukana kulkeville tuen ammattilaisille, mistä ja miten tieto lähtee liikkeelle, miten tieto etenee ja miten tietoa käsitellään lukiossa opintojen alussa.

Prosessin vaiheet ovat mallinnettu seuraavassa kuvassa.

Kuva 2 Tiedonsiirron ja tuen prosessi Gradia-lukioissa

Sähköinen lomake ja ohjeet tuen lomakkeen täyttämiseen niin opetus- ja ohjaushenkilöstölle kuin huoltajillekin ovat nähtävillä koulun nettisivuilla.

[Nivelvaiheen tiedonsiirto](https://www.gradia.fi) (Gradia.fi)

YHTEISTYÖPÄIVÄ - TUEN MAHDOLLISUUDET PERUSOPETUKSEN JÄLKEISISSÄ OPINNOISSA (Jyväskylä)

Sisu-hankkeessa järjestettiin 27.10.2023 yhteistyöpäivä Jyväskylän eri koulutuksentarjoajien kanssa. Teemana tilaisuudessa oli tuen toteutuminen erilaisissa koulutuksissa, tutkintojen osissa ja opinnoissa perusopetuksen jälkeen. Päivän tavoitteena oli paitsi jakaa tietoa, myös keskustella ajankohtaisista asioista tuen teemalla.

Tilaisuuteen ilmoittautui yli 80 kuulijaa, pääosin perusopetuksen opinto-ohjaajia ja erityisopettajia. Päivän osallistujien esitykset tallennettiin hankkeen blogiin, josta tiedot ovat saatavilla niin hakijoille, heidän huoltajilleen kuin koulujen henkilökunnalle kohti kevään 2024 yhteishakua.

Päivän esityksistä vastasivat pääosin erityisopettajat tai muut tukea antavat ammattilaiset. Mukana olivat Gradian ammatilliset koulutukset, Spesia Jyväskylä, Jyväskylän kaupungin Etsivä nuorisotyö, Jyväskylän Kristillinen opisto, Jyväskylän Palvelualojen opisto, Gradia-lukiot (Lyseon ja Schildtin lukio), Jyväskylän normaalikoulun lukio sekä Gradian TUVA-koulutus.

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[Tuen mahdollisuudet perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa](#)

VIESTINTÄ LUKIOON VALITULLE (Jyväskylä)

Lukion aloitukseen liittyy monenlaisia tunteita, ja lukioon valitulla nuorella voi olla paljon kysymyksiä opintojen aloitukseen liittyen. Monet nuoret tuntevat olonsa epävarmaksi uuden edessä, mutta jollakin koulun aloitukseen liittyy jopa pelkoa tai ahdistusta – hyppy parin sadan opiskelijan yläkoulusta yli tuhannen opiskelijan suurlukioon on iso.

Sisu-hankkeessa kehitettiin nivelvaiheessa tapahtuvaa nuoren kohtaamista ja hyvinvoinnin vahvistamista jo ennen opintojen varsinaista aloitusta. Yhteistyössä opinto-ohjaajien, opiskeluhuollon väen ja rehtoreiden kanssa kehitettiin toimintamalleja, joilla pyrittiin tavoittamaan lukioon valittu nuori ja hänen tukijoukkonsa ennen opintojen alkua, sekä tarjota tietoa lukion aloituksesta.

Hankkeessa koottiin lukion aloittamiseen liittyvä tietopaketti Gradia-lukioiden nettisivuille, jossa se on paitsi nuoren, myös huoltajien sekä perusopetuksen ja TUVA:n opinto-ohjaajien, erityisopettajien ja opiskelijahuollon toimijoiden nähtävissä. Lisäksi sivuille koottiin yhteystietoja tilanteeseen, jossa nuorella on mahdollisesti tuen ja yhteydenoton tarvetta jo ennen koulun aloitusta. Yhteydenottoon myös kannustetaan kotiin lähtevässä tervetulokirjeessä.

Koulun aloitukseen liittyvän jännityksen lieventämiseksi nuorille tarjottiin myös mahdollisuus tulla tutustumaan kouluun elokuussa päivää ennen koulun aloitusta. Tapahtumasta tiedotettiin kouluun valittujen saamassa valintakirjeessä Gradian nettisivuilla. Paikalla olivat lukioiden kuraattorit sekä tutoreita, jotka tutustuttivat nuoria koulurakennukseen. Tutustumispäivään osallistui noin 30 nuorta ja vanhempaa.

[Lukioon valitun ohjeet](#) (Gradia.fi)

[Opiskelun tuki Gradia-lukioissa](#) (Gradia.fi)

TUVA:N JA LUKION YHTEISTYÖ (Jyväskylä)

Sisu-hankkeessa vahvistettiin Gradian TUVA:n ja Gradia-lukioiden yhteistyötä monipuolisesti sekä kehitettiin yhteisiä opintoja, tutustumisia ja jatkuvan haun käytänteitä. Lisäksi hankkeessa luotiin yhteistyön kuvaus, kuinka toiminta käytännössä jakautuu nuoren ja koulutuksen tarjoajan kannalta lukuvuoden ajalle. Yhteistyön kuvauksessa ovat mukana kaikki TUVA-lukio-yhteistyön moniammatilliset toimijat.

Jyväskylän TUVA-lukio-yhteistyössä huomioitiin lukio-opintojen näkyvyys tuvalaisen nuoren arjessa monesta näkökulmasta. Hankkeessa luotiin uusia ja tuettiin jo olemassa olevia mahdollisuuksia TUVA-koulutukseen osallistuvan nuoren osallistumiselle koulutuskuntayhtymä Gradian tarjoamiin valmentaviin ja orientoiviin lukio-opintoihin. Näiden kautta nuori voi saada lisätietoa ja kokemuksia tiedoista, taidoista ja opiskelutekniikoista lukio-opintoihin liittyen. Hankkeessa kehitettiin opiskelijan mahdollisuutta osallistua halutessaan myös lukion opintojaksoille, joita on tarjolla lähi- ja verkko-opintoina, joko osana TUVA-koulutuksen arkea tai opiskelemalla koko jakson mittainen vaihtojakso lukiossa.

TUVA-lukio-yhteistyö avaa nuorelle mahdollisuuden lukio-opintoihin, mutta ei sido nuorta hakeutumaan vain lukiotutkintoon. TUVA-koulutuksen aikana opiskellut opinnot on mahdollista yhdistää TUVA-vuoden jälkeen lukion, ammatillisen tai kaksoistutkinnon koulutuksiin.

[ThingLink: TUVA-lukio yhteistyö](#)

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[Näin Gradia Jyväskylässä – TUVA:n ja lukion yhteistyötä](#)

TUVA:N JA LUKION YHTEISTYÖ (Kuopio)

Kuopiossa yksi hankkeen keskeisistä osatavoitteista oli paljon tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaus. Tähän liittyen hankkeen tavoitteena oli mm. edistää Tuva-yhteistyötä. Yhteistyössä Tuva-verkoston toimijoiden kanssa suunnittelimme 2 erilaista toimintamallia yhteistyön tiivistämiseksi:

- **Tet-päivä lukiolla:** Tuva-opiskelijan on mahdollista tulla tutustumaan sovituksi ajaksi lukio-opintoihin. Tet-jakson aikana hän osallistuu lukion toimintaa aivan samalla tavalla kuin muut opiskelijat.
- **Lukio-opintoihin kiinnittyminen:** Tuva-opiskelija kiinnittyy johonkin lukion opiskeluryhmään ja lähtee tekemään opintosuoritteita ryhmän mukana. Jos opiskelu lukion puolella onnistuu, Tuva-opiskelija voi siirtyä täysipäiväiseksi lukio-opiskelijaksi seuraavan syksyn alussa.

Keväällä 2023 hankkeemme idean kanssa vastaavaa toimintamallia kokeiltiin, kun kaupungin Tuvalta otettiin Kallaveden lukioon 5. jaksoon keväällä 2023 kolme opiskelijaa, joilla riitti keskiarvo reilusti lukioon ja motivaatio oli huipussaan. Tällöin opiskelijat opiskelivat neljä opintojaksoa. TUVAn opettaja säilyi koko kevään ryhmänohjaajana ja seurasi opintojen etenemistä. Nämä nuoret ovat aloittaneet nyt syksyllä 2023 perinteisesti ensimmäisen vuoden opiskelijoiden mukana eli varsinainen opiskelijaksi ottaminen tapahtui vasta syksyllä 2023. Ensimmäisen jakson osalta voidaan todeta, että siirtymä lukio-opintoihin sujui hyvin - kevään neljä opintojaksoa tuli kaikilla suoritetuksi ja myös syksyllä opinnot ovat edenneet kaikilla nuorilla ja nuorista on havaittavissa suuri motivaatio lukio-opintoja kohtaan.

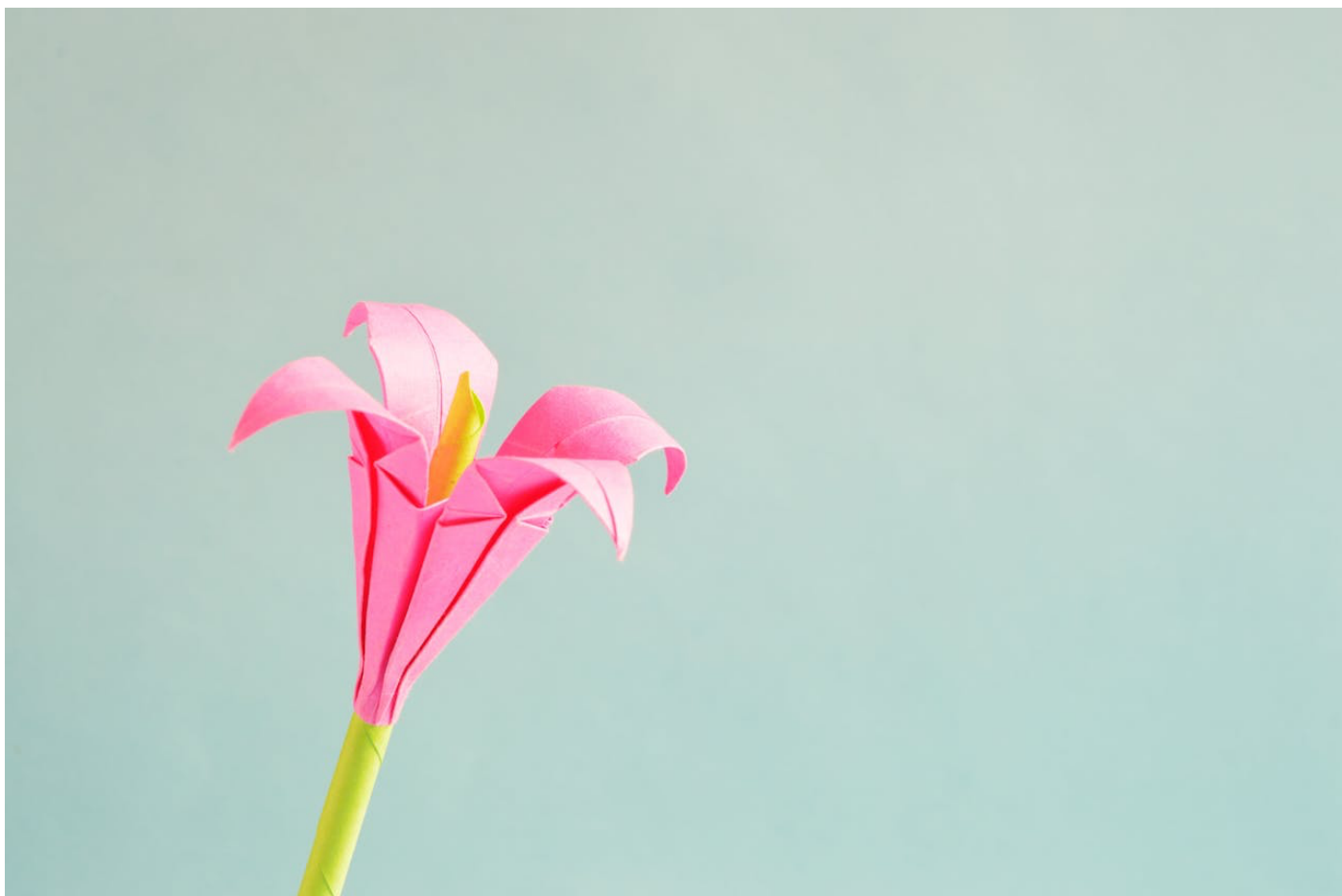
Yksilöllisen ja opetuksen järjestämiseen liittyvien tukitoimien siirtyminen lukiosta korkeakouluun (Kuopio)

Keväällä 2023 Kuopion hanketiimissä mietittiin lukion jälkeisen nivelvaiheen yhteistyön mahdollisuuksia korkeakoulujen kanssa. Tavoitteena oli mm. turvata yksilöllisen ja opetuksen järjestämiseen liittyvien tukitoimien jatkuminen nivelvaiheessa ja sen jälkeen siirryttäessä lukiosta korkeakouluun. Nivelvaiheessa on tärkeää huomioida esim. opiskelijat, joiden on vaikea lähteä tutustumaan korkeakouluihin massatapahtumissa, joten tähän mietittiin sopivia malleja, esimerkiksi pienryhmä- tai yksilölliset tapaamiset.

Mallia ideointiin otettiin Tampereelta, missä korkeakoulut olivat lähteneet jo monin tavoin toteuttamaan tukitoimien siirtämistä lukiolta korkeakouluihin. Kuopiossa käytiin keskustelua aiheesta yhteispalavereissa paikallisen ammattikorkeakoulun ja yliopiston toimijoiden kanssa. Korkeakoulut näkivät yksilöllisten tuen tarpeiden huomioimisen tärkeänä, mutta konkreettisiin sopimuksiin uudenlaisista nivelvaiheen toimintamalleista ei päästy tässä vaiheessa.

Näiden asioiden kehitystyö jatkuu Kuopiossa uuden oppimisen tuen hankerahoituksen turvin.

Tuen tarpeen tunnistaminen ja tukitoimet

WILMAN PROFIILISIVUN KEHITTÄMINEN (Lahti ja Jyväskylä)

Hankeyhteistyön myötä huomattiin, että Wilmaa hyödynnetään hyvin eri tavoin eri kaupungeissa. Lukioden välillä on suuria eroja esimerkiksi siinä, millaisia ryhmän tulosteita ohjaaja saa näkyviinsä ja millaisia tietoja opiskelijan profiilisivulla näkyy.

Koska Gradia-lukioissa ei ole suunnitelmissa siirtyä Wilmasta muihin järjestelmiin, halusimme kehittää Wilmaa entistä tehokkaammaksi työkaluksi erityisesti opiskelijan opintojen seurannassa. Tätä varten muokkasimme Wilman profiilisivua siten, että opintojen etenemiseen, opintojen suunnitteluun ja poissaloihin liittyvät tiedot ovat sieltä nopeasti nähtävissä niin ryhmänohjaajalle kuin opinto-ohjaajallekin. Voit tutustua opiskelijan profiilisivun näkymään alhaalla olevasta blogiartikkelin linkistä.

Myös Lahdessa muokattiin opettajalle näkyvän opiskelijan profiilisivun asettelua niin, että ryhmänohjaajan opintojen edistymisen seurantatiedot ovat ensisijaisesti ja helposti näkyvillä. Näkymää järjestettiin niin, että ensin näkyvät:

- Opiskelijan nimi
- Henkilökohtainen suunnitelma (= lukion suunniteltu kesto) ja suositeltu etenemistahti vuosittain ja jaksoittain (suositeltu kertynyt opintopistemäärä)
- Kertyneiden opintosuoritusten ja valintojen määrä ja myös X/K/hylättyjen määrä.
- Poissaolojen määrä jaksoittain.
- Opiskelijan yhteystiedot ja huoltajien tiedot.

Aihetta käsittelevät artikkelit Sisu-blogissa:

[Wilman käyttö opintojen seurannassa - Jyväskylä](#)

[Wilman profiilisivun kehittäminen - Lahti](#)

LÄHTÖTASOTESTIT JA OPPIMISEN TUKEA (Jyväskylä)

Yksilöllistä tukea tarvitsevia opiskelijoita on lukioissa aiempaa enemmän. Sekä opiskelijan että koulun opetus- ja ohjaushenkilöstön etu on, että tuen tarve tunnustetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jolloin se voidaan ottaa huomioon opiskelijan opintojen suunnittelussa. Hankkeessa kehitettiin tuen tarpeen tunnistamista sekä oppimisen tuen prosessia matematiikassa sekä monikielisten opiskelijoiden osalta suomen kielessä.

Kaikki aloittavat opiskelijat osallistuivat syksyllä matematiikan oppisisältöjen hallintaa arvioivaan Origo-testiin. Tehtävissä alle odotusten suorituneet opiskelijat ohjattiin tarkempaan arviointiin, jolla pyrittiin tunnistamaan matematiikan oppisisältöjen hallinnan lisäksi myös mahdollista matematiikan oppimisvaikeutta (rationaalilukutehtävät, kertolaskusujuvuus-tehtävä, Koponen ym.).

Arvioinnista saatu tieto yhdistettiin matematiikan opettajien oppitunneilta keräämään tietoon ja tämän perusteella selkeästi tukea tarvitsevat opiskelijat ohjattiin matematiikan tukikurssille (yhteisopettajuus, aineenopettaja + erityisopettaja) ja erityisopetuksen tarjoaman tuen piiriin. Psykologin suorittamiin tarkempiin tutkimuksiin ohjautuivat erityisopettajien ja psykologin yhteistyönä ne opiskelijat, joilla tuli esille matematiikan oppimisvaikeuksiin viittaavia tuloksia (esimerkiksi peruslaskutaitojen automatisoitumattomuutta).

Tukikurssin sisällöt pohjautuivat arvioinnista saatuihin tietoihin. Tukikurssilla keskityttiin matematiikan perustaitojen vahvistamiseen lisäksi myös matikka-ahdistuksen lieventämiseen taitoja vahvistamalla, minäpystyvyyttä lisäämällä ja ahdistusta käsittelemällä sekä käymällä läpi ahdistusta lieventäviä keinoja.

Monikielisten opiskelijoiden ohjaukseen ja tuen tarpeen tunnistamiseen liittyen hankkeessa pilotoitiin yhteistyössä Niilo Mäki Instituutin kanssa DigiLukiseulaan Verbin tunnistus -tehtävä, joka mittaa monikielisen opiskelijan sanaston laajuutta ja yhdessä DigiLukiseulan muiden tehtävien kanssa kielitaidon tasoa suomen kielessä. DigiLukiseulaan lisättiin myös monikielisyyttä tunnistavia kysymyksiä, joilla saadaan tarkempaa tietoa opiskelijan monikielisestä taustasta. Verbin tunnistus -tehtävän ja monikielisyyden tunnistamisen avulla voidaan ohjata opiskelija mahdollisimman varhaisessa vaiheessa suomen kielen tarkoituksenmukaiseen oppimäärään (ÄI/S2) ja tarjota oppimiseen kohdennettua tukea.

Pilotointi suoritettiin syksyllä 2023 Gradia-lukioissa, Lahden lukio Gaudiassa sekä Vantaalla Tikkurilan lukiossa. Syksyllä 2023 koulutettiin myös lukion henkilöstöä lukivaikeuden tunnistamisessa ja DigiLukiseulan tulosten tulkinnassa ja hyödyntämisessä tuen rakentamisen pohjana (luku- ja kirjoitustaidon arviointi DigiLukiseulan ja yksilöttestistön avulla).

ÄI/S2-OPPIMÄÄRÄÄN OHJAAMINEN (Jyväskylä)

Gradia-lukioissa kehitettiin kielitaitoon perustuva ohjausprosessin kuvaus, joka tukee monikielisiä opiskelijoita suomen kielen oppimäärän (ÄI/S2) valinnassa. Kaikki ensimmäisen vuoden opiskelijat tekivät DigiLukiseulan pilottiversion, jossa yhdessä tehtävässä mitataan verbien tunnistus -tehtävän avulla opiskelijan suomi toisena kielenä -taitotasoa. Pilottiversiossa oli myös monikielisyyttä kartoittavia kysymyksiä, joiden kautta saadaan tunnistettua opiskelijat, joita on tarvittaessa mahdollisuus ohjata S2-oppimäärään.

Koska oppimäärään ohjaaminen on koulun tehtävä, monikielisyyden ja kielitaitotason tulokset antavat sekä opinto-ohjaajalle, erityisopettajalle että aineenopettajille tärkeää pohjatietoa ohjauksen tueksi. Heti opintojen alkuvaiheessa pystyimme kartoittamaan koko vuosiluokan, jolloin tarkoituksen mukaisen oppimäärän valinta mahdollistui heti opintojen alkuvaiheessa. Seulan perusteella pystyimme tunnistamaan opiskelijat, jotka äidinkielen tai monikielisyyden perusteella sekä kehittyvän kielitaidon vuoksi on tarkoituksen mukaista ohjata S2-oppimäärään.

Verbin tunnistus -tehtävä ja monikielisyyttä taustoittavat kysymykset antoivat tärkeää taustatietoa myös niistä monikielisistä opiskelijoista, jotka ohjattiin äidinkielen oppimäärään. Tällöin esimerkiksi äidinkielen opettajalla on

tarkempi kuva opiskelijan kielitaidosta, ja hänen on mahdollista ohjata opiskelija opintojen myöhemmässä vaiheessa S2-opintoihin, jos kielitaito ei kehity toivotulla tavalla. Toisaalta opiskelijalle voitiin tarjota myös kohdennetummin tukea suomen kielen taidon kehittämiseen, jotta hänen kielitaitonsa kehittyisi riittävästi oppimäärän edellyttämällä tasolla.

[ThingLink: Monikielisen opiskelijan ohjausprosessin kuvaus](#)

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[Monikielisen opiskelijan oppimäärän valinta](#)

TEKOÄLYÄ HYÖDYNTÄVÄ OPINTOJEN SEURANTAJÄRJESTELMÄ (Kuopio)

Kuopiossa pilotoitiin tekoälyä hyödyntävää opintojen seurantajärjestelmää ensimmäisenä lukiona Suomessa. Järjestelmä hyödyntää Primuksen tietoja ja summaa tietyistä taustamuuttujista arvion opintojen edistymisestä vertaamalla opiskelijan tietoja aiemmin valmistuneiden tai keskeyttäneiden lukiolaisten vastaaviin tietoihin. Järjestelmä on apuna ryhmänohjaajalle, opinto-ohjaajalle ja mm. erityisopettajalle, kun he seuraavat opiskelijoidensa opintojen etenemistä. Seurantajärjestelmä on herättänyt paljon kiinnostusta lukiotoimijoissa, kun sitä on esitelty eri tapahtumissa. Seurantajärjestelmää on tarkoitus kehittää edelleen tulevaisuudessa.

Aihetta käsittelevä artikkeli Sisu-blogissa:

[Kuopion lukioiden opintojen seurantajärjestelmä](#)

PowerBI -TYÖKALUN HYÖDYNTÄMINEN OPINTOJEN ETENEMISEN SEURANNASSA (Jyväskylä)

Gradia-lukioissa kehitettiin Wilman rinnalla käytettävää työkalua helpottamaan ja nopeuttamaan ohjaushenkilöstön työtä opintojen etenemisen seurannassa selkeän ja visuaalisen raportin avulla.

Kehitetyn työkalun tavoitteena on tukea opintojen etenemisen seurantaa ja helpottaa ohjaustarpeen arviointia erityisesti ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan ja rehtorin näkökulmasta. Tavoitteena on, että sen kautta saisi hyvän kokonaiskuvan opiskelijaryhmän opintojen etenemisestä (mm. opintopistekertymä, opintomenestys, huolisiignaalit, poissaolot) ja sen visuaalinen ilme auttaisi henkilöstöä havaitsemaan, milloin on erityisesti tarvetta tarjota opiskelijalle tukea.

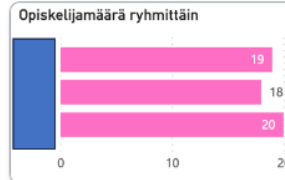
Ohjelmaksi valikoitui Microsoftin PowerBI, koska se kuului Gradian olemassa olevaan ohjelmistopakettiin ja sen avulla pystytään hakemaan tiedot suoraan olemassa olevasta tietovarannosta.

Raportin ryhmänäkymä (yksilöivät henkilötiedot peitettynä) näyttää seuraavalta.

Päästäksesi opiskelijakohtaiseen näkymään, valitse listalta yksi opiskelija ja paina sen jälkeen vasemmalla olevaa nuolta.

- Erityinen koulutustehtävä
- ★ Lukiolaisen tuen suunnitelma aktivoitu
- ✓ Oppivelvollinen
- ! Väliaikainen keskeytys voimassa
- ✘ Suorituksissa laskentasäännön mukainen hylätty oppimäärä

57

Opiskelijamäärä

Ryhmä	Nimi	Korttinumero	Ikä	Arvioitu valmistuspäivä	Suunniteltu suoritus aika	Op. yht.	Op. pak.	Op. valtak. valin.	Op. Arvosana O	Op. Arvosana 4	Op. Arvosana K	Keski arvo	Poissaolot viimeisin 2 vko (oppituntia)	Poissaolot koko lukuvuonna (oppituntia)	Viimeisin kirjautuminen Wilmaan	Wilman HOPS-lomake päivitetty
17	✓	31.5.2025	3.0 v	92,00	79,00	10,00						8,01	1,00	33	28.1.2024	20.11.2023
17	✓	5.12.2025	3.5 v	87,00	75,00	10,00						8,36		15	30.1.2024	12.4.2023
17	✓	31.5.2025	3.0 v	90,00	79,00	10,00						8,06	5,00	57	30.1.2024	16.11.2023
17	✓	31.5.2025	3.0 v	85,00	75,00	8,00						8,06		25	30.1.2024	10.11.2023
17	✓	31.5.2025	3.0 v	84,00	70,00	10,00						8,64		6	28.1.2024	19.11.2023
17	✓	31.5.2025	3.0 v	82,00	66,00	14,00						8,26		23	28.1.2024	11.11.2023
★	17	✓	31.5.2025	3.0 v	96,00	77,00	16,00					8,91	1,00	36	30.1.2024	13.11.2023
	17	✓	5.12.2025	3.5 v	61,00	59,00				1,00	8,00	7,28	11,20	73	30.1.2024	12.8.2022
17	✓	31.5.2025	3.0 v	91,00	81,00	6,00						8,49	2,00	31	28.1.2024	14.11.2023
★	18	31.5.2025	3.0 v	90,00	75,00	12,00					2,00	7,33	8,20	52	30.1.2024	14.8.2022
17	✓	31.5.2025	!	3.0 v	57,00	53,00	2,00				4,00	8,72			23.1.2024	12.8.2022
17	✓	31.5.2025	3.0 v	84,00	70,00	8,00						7,84		3	30.1.2024	12.11.2023
17	✓	31.5.2025	3.0 v	89,00	79,00	6,00						8,33	5,00	21	30.1.2024	13.11.2023
17	✓	5.12.2025	3.0 v	74,00	60,00	8,00			✘	4,00	6,00	5,97	11,20	62	30.1.2024	16.8.2022

Kuva 3 Gradia-lukioiden PowerBI -raportti (HOPS-kortti)

Tarkempi esittely PowerBI –raportista (myös videon ja diojen muodossa) löytyy aihetta käsittelevästä artikkelista Sisu-blogissa:

[Ohjaustarpeen arvioinnin ja opintojen etenemisen seurantatyökalu PowerBI](#)

TEHOSTETTU OPINTO-OHJAUS LUKIOSSA (Kuopio)

Toimivan nivelvaiheen tiedonsiirron myötä siirtyy tieto myös opiskelijan perusopetuksen aikana mahdollisesti saamasta tehostetusta oppilaanohjauksesta. Kuten muillekin aiemmille tukitoimille (mahdollisuuksien mukaan), myös tehostetulle oppilaanohjaukselle tulee lukio-opinnoissa luoda jatkumo. Tehostetun ohjauksen tarpeen taustalla voi olla hyvin monenlaisia syitä ja tehostetun opinto-ohjauksen tarve tulisikin lukiossa arvioida moniammatillisena yhteistyönä: mukaan voidaan kutsua opinto-ohjaajan, opiskelijan ja huoltajan lisäksi myös mm. ryhmänohjaaja ja opiskelijahuollon henkilöstöä. Lukion opinto-ohjaaja arvioi opinto-ohjauksen tehostamisen tarpeen.

Lukion tehostetun opinto-ohjauksen suunnitelma tehdään erilliselle lomakkeelle, johon kirjataan tarpeen aiheuttava syy/syyt, tehostetun opinto-ohjauksen suunniteltu toteutus ja vastuhenkilöt. Tehostetun opinto-ohjauksen toimien riittävyys ja tarkoituksenmukaisuus tarkistetaan aina lukuvuoden alussa ja tarvittaessa useamminkin.

[Lomake lukion tehostetun opinto-ohjauksen suunnitteluun](#)

Aihetta käsittelevä artikkeli SISU-blogissa:

[Lukion tehostettu opinto-ohjaus](#)

LUKIOLAISTEN TUKIPAJA-TOIMINNAN (LUPA) SUUNNITTELU (Kuopio)

Hankkeessa käynnistettiin keväällä 2023 Kuopion lukiolaisten tukipajan, ns. LUPA-pajan suunnittelu. Hankkeessa LUPA-pajan toimintamalli ja tavoitteet muotoiltiin ja henkilöstön rooleja pohdittiin.

LUPA-paja on lukiolaisille suunnattua pienryhmätoimintaa, jonne erilaisista haasteista kärsivä lukiolainen voi mennä yhden jakson ajaksi "vetämään henkeä" ja parantamaan toiminta- ja opiskelukykyään. Opiskelijan apuna LUPA-pajalla on opinto-ohjaaja, erityisopettaja sekä hyvinvointivalmentaja.

Suunniteltaessa LUPA-pajan toimintaa vahvistettiin yhteistyötä hyvinvointiteemaan liittyen Meijän lukio (ESR) -hankkeen tiimin kanssa. Yhteistyötä suunnittelussa tehtiin myös Tampereen Suunta-hankkeen kanssa, joilla on LUPA-pajan kanssa sama tavoite: hyvinvoiva opiskelija.

LUPA-pajan suunnittelutyössä luotiin monipuolisia keinovalikoimia koulun ulkopuolisten tahojen kanssa siihen, että pystyttäisiin yhteistyössä rakentamaan riittäviä tukitoimia tuen tarpeen tunnistamiseksi ja toteuttamiseksi. Havaittiin, että hyvinvoinnin haasteet vaikuttavat nuoreen kokonaisvaltaisesti ja näin ollen myös hänen oppimiskyvykkyyteensä.

Kuopion lukioiden LUPA-pajan toimintamalli on rakennettu Tampereen Lupa-pajan mallin pohjalta. SISU-hankkeessa tehtyjen LUPA-pajan suunnitelmien pohjalta rahoitus myönnettiin ja Kuopion lukioissa LUPA-paja toteutui 1.8.2023 alkaen. Kuopion LUPA-pajan kehitystyö jatkuu ja konkreettisia tuen toteuttamisen malleja rakennetaan ja kehitetään SISU-hankkeen päättymisen jälkeenkin.

LUKIOLAISTEN YLEISEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN KOULUN ARJESSA (Kuopio)

Hanketiimin tavoitteena oli kehittää ohjauksellisia toimintamalleja, joilla vastataan opiskelijoiden tuen tarpeisiin laajemmin ja saavutettavammin. Tavoitteena oli, että tukea saisivat sellaisetkin nuoret, jotka eivät ole sitä tottuneet saamaan eivätkä myöskään sitä osaa pyytää. Pilottikouluna käytettiin Kuopion klassillista lukiota. Seuraavia uusia toimintamalleja otettiin käyttöön:

Yo-kirjoituksiin valmistava paja: pajassa nuoret saavat purkaa tuntemuksiaan yo-kirjoituksiin liittyen. Samalla nuoret saivat myös vertaistukea toisiltaan ja pystyttiin käymään läpi mieltä painavia ajatuksia. Paja koettiin niin hyväksi, että siitä tehdään koulun vakiintunut toimintamalli.

Hyvinvointia abeille-info: RO-tuokiossa oli yleinen info hyvinvoinnin teemoista yo-kirjoitusten lähestyessä. Tarkoituksena oli auttaa stressin vähentämisessä ja käydä vielä läpi, miten valmistautua henkisesti tasolla yo-kirjoituspäivään.

Yo-kirjoituksiin valmentava lukulomapaja: yhteistyössä opiskeluhuollon henkilöstön, opinto-ohjaajien ja erityisopettajan kanssa valmennettiin nuoria lukuloman aikana, jotta heidän jaksamisensa paranisi. Pajassa oli seuraavat aiheet:

- a. Apua! En ole edes aloittanut lukemaan, onko toivo menetetty? (miten opiskella tehokkaasti lyhyessä ajassa)
- b. Mitä, jos en muista mitään koetilanteessa ja iskee paniikki?? (suoritusahdistus)
- c. Miten ehtii tehdä kaikki tehtävät ja miten niihin kysymyksiin pitää vastata? (vastaustekniikat ja ajankäyttöä)
- d. Lukulomapajassa oli tarjolla hieman herkuteltavaa ja tarkoituksena oli luoda rentoa tunnelmaa jutustelemalla. Paja sai hyvän vastaanoton ja toimintaa aiotaan jatkaa.

Lukusuunnitelma-paja:

Pajassa annettiin vinkkejä yo-kirjoitusten luku-urakkaan ja autettiin tekemään lukusuunnitelma hyvissä ajoin ennen yo-kirjoituksiin valmistautumisen aloittamista. Pajassa oli mukana n. 40 nuorta, joten tämäkin pajatoiminta siirtyi pysyväksi toimintamalliksi.

Opinto-ohjaaja + erityisopettaja + ryhmänohjaaja yhteispalaveri:

Uuden opetussuunnitelman puitteissa lähdimme miettimään, kuinka koko koulu ohjaa -näkökulmaa saataisiin rakennettua myös Kuopion lukioihin. Tuen tarpeita ajatellen kehitettiin toimintamallia, missä tietosuoja huomioon ottaen pystyttäisiin keskustelemaan opiskelijoiden opintoihin liittyvistä asioista ja suunnittelemaan mahdolliset tuen tarpeet, työnjako ja yhteistyöpalaverit sujuvasti. Tätä toimintamallia lähdettiin rakentamaan Kuopion klassillisessa lukiossa lukuvuonna 2022–2023 ja sen jatkojalostamista jatkettiin syksyllä 2023.

Toimintamalliin kuuluu, että yhdessä jaksossa käydään yksi vuosiluokka läpi ryhmänohjaajan, oman opinto-ohjaajan ja erityisopettajan kanssa. Ensimmäisessä jaksossa aloitetaan abiryhmistä. Muissa jaksoissa ryhmänohjaaja ja ryhmän oma opinto-ohjaaja käyvät kahdestaan keskustelun ryhmänohjausryhmän tilanteesta ja suunnittelevat toimintamallit ja työnjaon asioiden hoitamiseksi. Kokemuksemme mukaan käytäntö on erittäin toimiva, sillä jokaisen osallisen työnkuva selkeytyy ja näin ollen sitouttaa tiiminjäsenet hoitamaan vaadittavat työtehtävät.

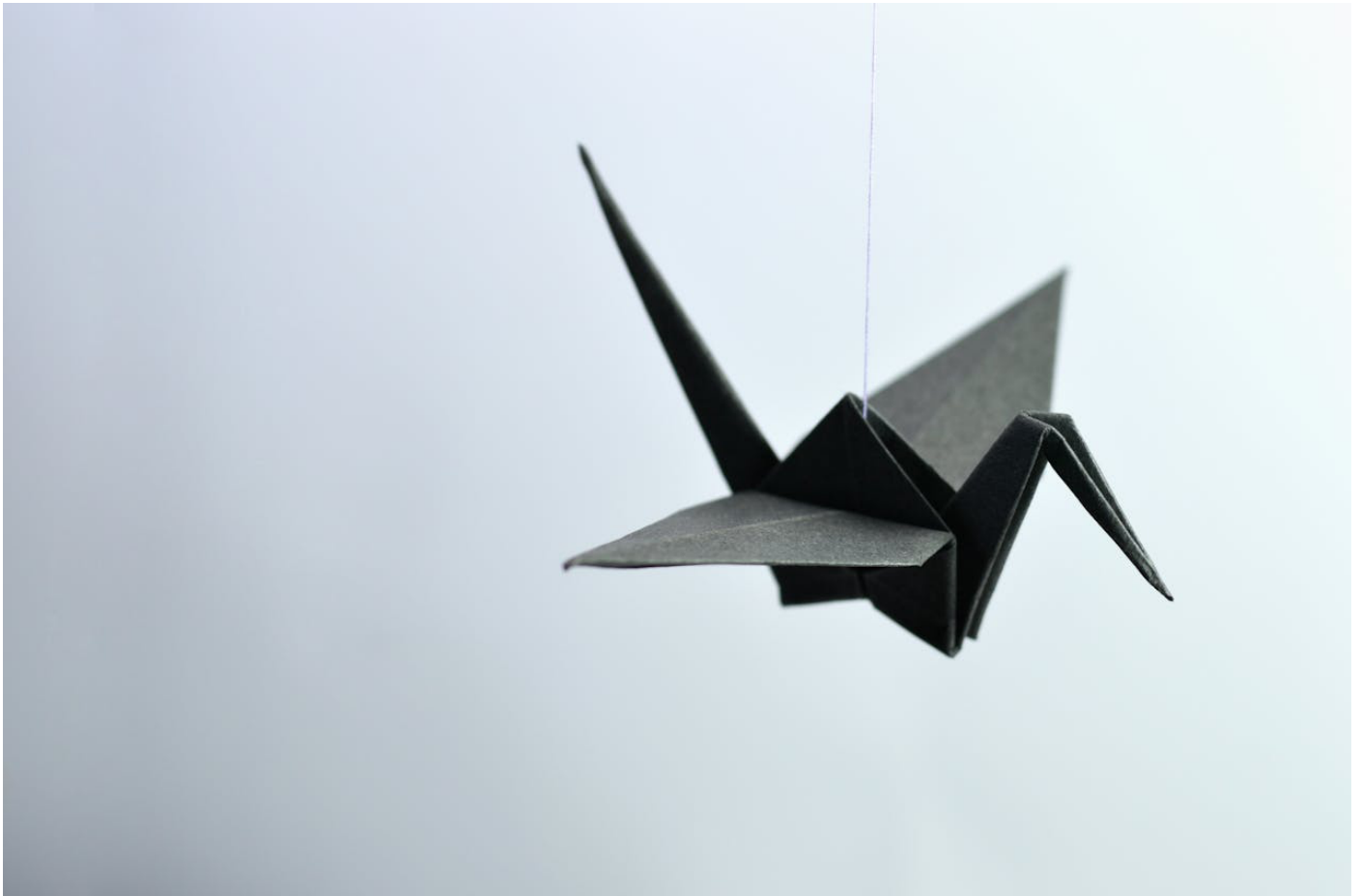
KOKO KOULU OHJAA - AINEENOPETTAJIEN ROOLI NÄKYVÄKSI (Kuopio)

LOPS21 tuo uudenlaisia velvoitteita aineenopettajille ohjauksen näkökulmasta. Tarkoituksena oli luoda helppo työkalu aineenopettajan ohjauksen tueksi. Tsekkilistasta tehtiin sellainen, että sieltä löytyy pieniä vinkkejä tuen tarvitsijoiden tukemiseen, oppitunnin rakentamiseen yms. Tsekkilistasta aineenopettaja voi käydä lukemassa

vinkejä myös omaan ryhmäohjaukseensa. Tsekkilistasta löytyy myös Erityisesti lukiossa-hankkeessa luotuja materiaaleja mm. siihen, miten erilaiset sukupuolet olisi hyvä kohdata tunti-ilanteissa.

[ThingLink: Aineenopettajan tsekkilista](#)

Jatko-opintoihin ohjaus lukioaikana ja valmistumisen jälkeen

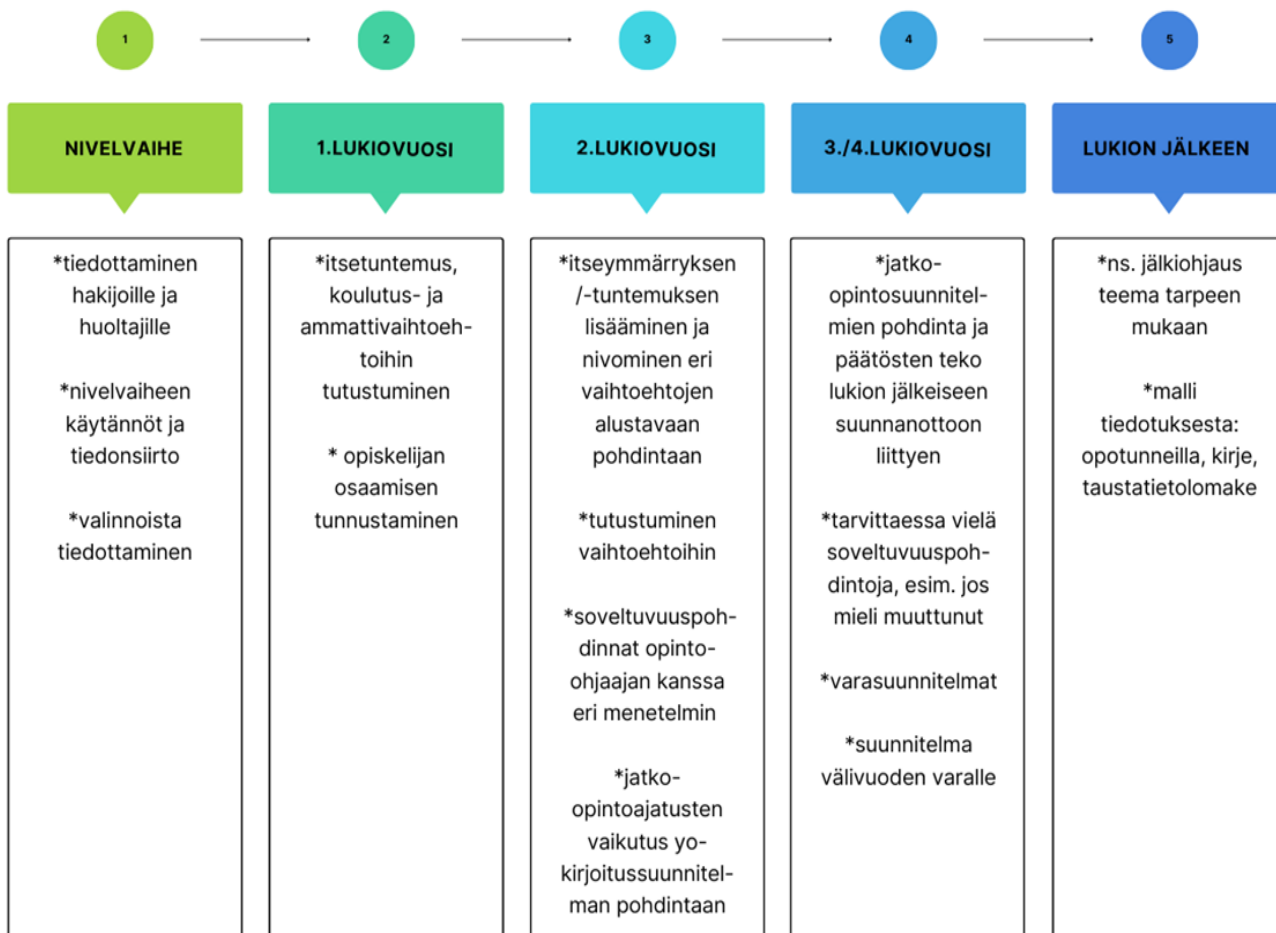
JATKO-OHJAUSMALLI

Hankkeessa kartoitettiin aineenopettajien ajatuksia siitä, millaisia mahdollisuuksia omassa oppianeessa olisi vastata LOPS21 Luvun 4 (Opiskelijan ohjaus ja tukeminen) uudenlaisiin haasteisiin. Kuopiossa näistä vastauksista koostettiin yli lukio- ja aineryhmärajojen jaettu ideapaketti, josta jokainen opettaja voi ottaa itselle sopivia aineksia ensi lukuvuoden suunnitteluun. Huhtikuulla 2023 tähän pohdintaan ja ideointiin oli varattu aikaa aineryhmien kaupungintason tapaamisessa. Kuopiossa ryhmänohjaajille ja aineenopettajille järjestettiin myös koulutusta mielenterveystaitoihin liittyen. Koulutuksen toteutti Mieli ry ja siitä saatiin hyvää palautetta. Näillä em. toimilla pyritään antamaan aineenopettajille valmiuksia ohjaustyöhön.

Suuren lukion opinto-ohjauksen malli: koulutus- ja uraohjaus lukion kuluessa ja valmistumisen jälkeen

Lukioaikaisen jatko-opintoihin liittyvän koulutus- ja uraohjauksen malli sisältää yleisesti eri lukuvuosina painottuvia aiheita ja teemoja. Alla olevasta kaaviosta näkyy, kuinka nivelvaiheesta valmistumisen jälkeen ulottuvalla ajanjaksolla eri teemat painottuvat.

Jatko-opintoihin liittyvän koulutus- ja uraohjauksen malli

Kuva 4 Jatko-opintoihin liittyvän koulutus- ja uraohjauksen malli

Koulutus- ja uraohjauksessa jokaisella toimijalla on roolinsa ja he tekevät tärkeää yhteistyötä. OPH on kuvannut lukion ohjauksen toimijat ja heistä koulutus- ja uraohjauksessa on oma roolinsa opinto-ohjaajan lisäksi erityisopettajalla, aineenopettajalla kuin ns. muilla toimijoilla, joita voivat olla vaikkapa AVO-psykologi, Ohjaamon työntekijät tms. Esimerkkikuva ohjauksen toimijoista on saatavilla [OPH:n nettisivulla](#)

JATKO-OHJAUSPÄIVÄ IB-OPISKELIJOILLE (Lahti)

Lahden lukio Gaudiassa järjestettiin kansainvälisen IB-linjan opiskelijoille jatko-ohjauspäivä 30.11.2023. Ajankohta, joka todettiin palautteessa hyväksi, oli 3. periodin alussa. Päivä aloitettiin työpajoilla, joissa mukana olivat opinto-ohjaaja ja erityisopettaja. Työpajojen teemana olivat stressin hallinta ja ajanhallinta. Opiskelijat jakoivat hyväksi havaitsemiaan ajanhallinnan vinkkejä toisilleen.

Työpajojen jälkeen oli lounas, jonka jälkeen ohjelmassa sai valita joko englanninkielisen korkeakoulualan esittelyn tai SAK:n esittelyn työelämän säännöistä. Viimeinen ja päivän päättävä ohjelmanumero oli IB:ltä valmistunut korkeakouluopiskelija, joka kertoi vinkkejä IB:n suorittamiseen ja loppukokeisiin sekä kertoi yliopistomaailmasta ja siitä, miten IB:n suorittaminen on häntä auttanut yliopisto-opintojen haltuunotossa.

Palaute päivästä kysyttiin heti päivän lopussa. Palaute oli positiivista ja opiskelijat tyytyväisiä, että heitä varten järjestettiin tällainen erityinen päivä. Ajankohta marraskuun lopulla oli hyvä. Palautteen perusteella tulevaisuudessa ei käytetä koko päivää, vaan puolikas päivä riittää, eli joko aamupäivä tai iltapäivä.

[IB Jatko-ohjauspäivän ohjelma](#)

JÄLKIOHJAUSKIRJE VALMISTUNEILLE (Lahti)

Lahden lukio Gaudiassa kehitettiin jälkiohjauskirje, joka lähetettiin kaikille edellisenä vuonna valmistuneille. Tekstin selkeyteen ja kirjeen lähettämistapaan kiinnitettiin erityistä huomiota.

[Jälkiohjauskirje valmistuneille](#) (Gaudian lukio)

Jälkiohjauskirjeen lisäksi Lahden lukio Gaudiassa lähetettiin kysely valmistuneille. Kyselyllä selvitettiin mm. opiskelijan tilannetta (töissä, armeijassa, opiskelemassa), kysyttiin opiskelupaikkaa ja alaa sekä halukkuutta tulla koululle kertomaan omasta opintoalasta. Vapaaehtoisiksi ilmoittautuneista kerättiin yhteystiedot opojen käytössä olevaan vierailijapankkiin. Esimerkiksi eräs nuori ilmoitti haluavansa tulla kertomaan naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta. Jälkiohjauskirje ja kysely valmistuneille kannattaa lähettää ennen syksyn korkeakouluhakua, eli elokuun lopulla.

[Kysely valmistuneille](#) (Gaudian lukiossa käytettävä Forms-lomake)

VALMISTUNEIDEN OPISKELIJOIDEN JATKO-OHJAUSKONSEPTI (Jyväskylä)

Hankkeen tavoitteena oli kehittää jälkiohjausta, eli lukiosta valmistuneiden opiskelijoiden ohjausta, ja luoda tähän toimintamalli.

Gradia-lukioissa selkeytettiin jälkiohjauksen käytänteitä ja tehostettiin valmistuneiden tavoittamista lähettämällä kaikille valmistuneille viesti sekä sähköinen kyselylomake noin puolen vuoden kuluttua valmistumisesta. Sen tarkoituksena oli toisaalta kartoittaa valmistuneiden tilannetta sekä jälkiohjauksen tarvetta ja toisaalta muistuttaa oikeudesta jälkiohjaukseen. Vastausprosentti oli hyvä, ja kysely poiki sekä tapaamisia jatko-opintoasioiden merkeissä, että listan alumneista, jotka olivat halukkaita esittelemään omia opintojaan lukiolaisille.

Jälkiohjauskyselyssä hyödynnettiin Gradian Office365 -työkaluja. Tämän etuna oli kustannustehokkuus, koska muut vastaavat kaupallisten toimijoiden palvelut ovat melko hintavia. Kysely laadittiin MS Forms -kyselynä, joka oli polutettu muokkautumaan opiskelijoiden vastausten mukaan. Kysely lähetettiin Primuksen tekstiviestipalvelun kautta ja siihen saatiin heti saman päivän aikana 130 vastausta.

Voit tutustua kyselyn sisältöön sekä tekniseen toteutukseen tarkemmin alla olevan linkin kautta.

Aihetta käsittelevät artikkelit SISU-blogissa:

[Jälkiohjauskysely](#)

[Jälkiohjauskysely, osa 2](#)

JATKO-OHJAUSTA VALMISTUNEILLE (Kuopio)

Kuopion lukioissa jaetaan lukiosta valmistuville opiskelijoille lakkiaisten yhteydessä opinto-ohjaajan kevätkirje, jossa mainitaan, että *"Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana.* (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Tässä kirjeessä valmistuvia abiturientteja muistutetaan kevään ja kesän aikaisista hakuprosessiin liittyvistä tärkeistä aikatauluista sekä esitellään vaihtoehtoja välivuotta pitävälle.

[Opon kevätkirje valmistuvalle ylioppilaalle](#)

Valmistumisen jälkeen syksyllä syys-lokakuussa lähetetään kaikille keväällä ylioppilaaksi valmistuneille opiskelijoille sähköpostiviesti, jossa muistutetaan jälkiohjausmahdollisuudesta niille opiskelijoille, jotka ovat jääneet ilman opiskelupaikkaa. Kuopion lukioissa ohjauksesta vastaa ylioppilaan entisen lukion opinto-ohjaaja. Ylioppilaaksi valmistunut nuori ottaa yhteyttä opinto-ohjaajaan sähköpostitse tai soittamalla. Jälkiohjauksessa esiin tulevat kysymykset liittyvät yleensä mm. ylioppilaskirjoituksiin, jatko-opintoihin, muuttuneisiin jatko-opiskelusuunnitelmiin tai kansainvälisiin opintoihin.

[Syksyn jälkiohjauskirje](#)

Jotta jälkiohjaustapaaminen olisi mahdollisimman hyvin ohjattavan tarpeisiin vastaava ja tehokas, ohjaaja voi lähettää ohjattavalle etukäteen täytettäväksi taustatietolomakkeen.

[Jälkiohjauksen taustatietolomake](#)

Aihetta käsittelevä artikkeli SISU-blogissa:

[Kuopion lukioiden jälkiohjauksen malli ja työkalut](#)

Lopuksi

Sisu-hankkeen tuloksia esiteltiin hankkeen loppuwebinaarissa 15.12.2023 ja esitysten tallenteet ovat katsottavissa Sisu-blogissa:

[Loppuwebinaarin tallenteet](#)

Lisätietoja Sisu-hankkeessa kehitetyistä malleista:

Jyväskylä: laura.sallinen@gradia.fi

Kuopio: pauliina.pontinen@opedu.kuopio.fi

Lahti: tekla.mirala@edu.lahti.fi